

MARK
TE LONO TAUKAREKA
I NAA TARATARA MARK
TE HAKATAAKOTO
TE LAUPEPA NEI

Te Lono Taukareka i naa taratara Mark e kaamata maa teenei ko “te Lono Taukareka i Jesus Christ, te Tama TeAtua.” Jesus e tarataraina ma setama e sosorina tautari ki ana taratara e mee, aa e tarataraina hoki ma setama hakamaatua. Te tiputipu nei e hakailotia i ana akonaki e kauake ki te henua, i ana haimahi i aruna naa tippua hakallika, aa i ana lavaa te uii naa haisara te henua. Jesus maraa e taratara maa ia ko te Tama te Henua, teelaa ni au no mate ki hakasaoria te henua i naa mahi te haisara.

Mark e taratara tonu aa see kkapo i ana kaumai telono i Jesus, aa e taratara haimahi i naa vana Jesus ni mee, see mee maa e taratara koi i naa taratara aa ma naa akonaki Jesus ni kauake ki te henua. Ttama ni sissii te laupepa nei e kaamata no taratara i te au ana John te Baptis, aa ite saaita Jesus ni too te hakaukau tapu ka usuusuhia Satan. Ki oti raa a ia ku hano tonu no taratara ite saaita Jesus ni kaamata ana heuna no akonaki te henua ka hakamasike naa tama e mmaki. Iloto ana heuna naa raa, naa tama e tautari i Jesus naa ni kaamata no illoa hakaraa oi iloo ia Ia, tevana ia naa tama see fiffai kiaa Ia raa ni ffuri no mee te kau vana e hakallika kiaa Ia. Te hakaoti ana naa taratara te laupepa nei e taratara i naa vana

nissura inaa aso hakaoti Jesus itana noho ni noho i te maarama nei. Naa taratara naa e hakatahito ki tana saaita ni tuukia ki te kros aa i tana masike mai ana i te mate.

Naa taratara hakaoti i te Lono Taukareka nei, teelaa e hakamaatinoria ki naa mak peenei raa [...], e tammaki naatama e hai maa teenaa ni taratara telaa tama, seai ma ko ttama ni sissii te laupepa nei.

Naa takkoto naa taratara iloto te laupepa nei

Te kaamata te Lono Taukareka 1.1–13

Jesus e mee ana heuna iloto Galilee 1.14—9.50

E kaamata i Galilee no tae ki Jerusalem 10.1–52

Te wiki hakaoti Jesus i Jerusalem aa ma naa matakaaina e tauppiri ki Jerusalem 11.1—15.47

Jesus ku masike i te mate 16.1–8

Te saaita TeAriki ni hakasura ki ana disaipol aa tana saaita ni ahe ki te lani 16.9–20

John te Baptis e hakaeta naa taratara TeAtua (Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)

¹ Te Lono Taukareka i Jesus Christ, te Tama TeAtua raa, e kaamata peenei. ² Isaiah, te pure TeAtua, ni sissii peelaa, “TeAtua e taratara peenei, ‘Nau ma ki heuna taku pure raa ki hano imua aa no penapena mai hakaoti too ara.’”[✧]

³ E mee te tama e tanitani varo mai iloto mouku, ‘Penapena mai hakaoti te ara TeAriki; hakatonu tana ara ma ki au raa ki tonu!’”[✧]

⁴ Teenaa hakasura mai iloo John i mouku no sare hakaukau tapu te henua ka hakaeta ake peelaa, “Kootou tiiake naa haisara kootou naa

✧ 1.2 Mal 3.1 ✧ 1.3 Is 40.3 (LXX)

aa kootou kumee ki hakaukau tapu ina kootou, ki uiaa naa haisara kootou TeAtua.”⁵ E tammaki naa tama inaa matakaaina iloto Judea aa ma naa tama i Jerusalem ni oo ake no hakannoo ki John. Naa tama naa ni oo atu no hakaari naa haisara laatou, teenaa huri atu iloo John no hakaukau tapu ina laatou iloto te Riva Jordan.

⁶ John e hakao ki naa hekau ellana ki naa huruhuru naa kamol, aa etuu kite ttuu e pena kite kiri te manu; aia ekai ki naa hani te vao aa ma naa manu e mee pee ko naa tama telaanui.[☆] ⁷ A Ia ni hakaea ki naa tama raa peela, “Te tanata ma ki au imuri aaku raa e hakamaatua are iaa nau, aa nau nei iloo see tau te suru atu no veetea naa uka ana taka.”⁸ Kootou e hakaukau tapu ina a nau ki te vai, aia iaa ma ki au no hakaukau tapu ina kootou ki TeAitu Tapu.”

Te saaita Jesus ni hakaukau tapu ina, aa tana saaita ni usuusuhia Satan
(Mt 3.13—4.11; Lk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ See rooroa koi raa, Jesus ni hanake i Nazareth, teenaa te matakaaina iloto Galilee. Teenaa a Ia ni hakaukau tapu ina hoki John iloto te Riva Jordan. ¹⁰ Saaita lokoi Jesus ni masike ake i te vai raa, a Ia ni kite inaa taaraki ake telani ka hano iho TeAitu raa ma se rupe no takoto iaa Ia. ¹¹ Teenaa taratara iho iloo te reo raa i telani peela, “Koe naa kotaku Tama e llee ai taku manava; nau e hiahia iloo iaa koe.”[☆]

¹² Ite saaita naa lokoi raa a Ia ni usuhia TeAitu raa ki hano ki loto mouku,

☆ **1.6** 2 Kgs 1.8 ☆ **1.11** Gen 22.2; Ps 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; 12.18; Mk 9.7; Lk 3.22

13 ka noho ai iloo naa aso e matahaa, aa itana saaita nitaka vaaroto mouku raa, a Ia ni usuusuhia peenaa Satan kitahuri tana manava. A Ia nitaka ma naa manu vao e kaittama, tevana iaa naa ensol raa ni mmata ake kiaa Ia.

Naa disaipol mua Jesus

(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15; 5.1-11)

14 Te saaita John nioti te ponotia kiloto te hare karapusi raa, Jesus ni hano no hakaea te Lono Taukareka TeAtua raa i Galilee.

15 Aa Ia ni hakaea peelaa ki naa tama i te kina naa, “Te aso raa ku tae mai, teenaa te Nohorana TeAtua raa ku saaita mai koi! Kootou tiiake naa haisara kootou naa, aa kootou ku hakataakoto tonu i te Lono Taukareka TeAtua!”[☆]

16 I te aso tokotasi raa, Jesus nisasare vaatai te Namu Galilee no kite iloo i te haanau Simon lauaa ma Peter, e puipui ika ki te kupena. 17 Jesus ki mee ake kilaa, “Koorua oomai no tautari kiaa nau, ki ako ina koorua i te haanota tama.”

18 Te takarua naa ni tiiake naa kupena lauaa naa i te saaita naa lokoi, no oo atu vaamuri Jesus.

19 Jesus nisare atu kimua hakamaarie no kite iloo i telaa haanau, James lauaa ma John, naa tama Sebedii. Te takarua raa e noho iloto lauaa potiraa ka onoono naa kupena lauaa.

20 I te saaita koi Jesus ni kite i te takarua naa raa, kannake iloo ki lauaa ki oo ake. Te takarua naa ni massike no tiiake iloo lauaa tamana, Sebedii, ka noho iloto te poti ma naa tama ni tauia laatou

---

[☆] 1.15 Mt 3.2

ki hahaanota hakapaa laatou, aa laaua iaa ku oo vaamuri Jesus.

Te tanata e tauria te tipua

(Lk 4.31-37)

²¹ Jesus ma ana disaipolraa ni oo no ttae iloo ki te matakaaina Capernaum, teenaa ite aso te Sabat raa, Jesus ni hano ki te hare lotu naa Jew raa no kaamata te akonaki naa tama.

²² Naa tama ni hakannoo kiaa Ia raa ni oho iloo i te mattoni ana taratara, see mee pee ko naa tisa naa Loo. Ana taratara e kauake raa ni taratara hakamaatua iloo.✧

²³ E mee te tanata e tauria te tipua e noho iloto te hare lotu naa. Teenaa te tanata naa ni masike no tanitani varo peelaa ki Jesus, ²⁴ “Jesus te tama i Nazareth, se aa taau e mee i maatou? E aa? Koe e au no taaiia maatou? Nau e iloa iaa koe, koe naa ko te Tama e tapu TeAtua!”

²⁵ Teenaa ki varo ake Jesus, “Ppui too pukua aa koe ku hakataha i ttama naa!”

²⁶ Te tipua e tau i te tanata raa ni llea ka kappisi ana varo, araa uru mai iloo ki taha. ²⁷ Naa tama i te kina naa ni oho iloo ka vasirisiri ki laatou sokolaatou, “Teenei se aa kumee peenei? Eaa? Teenei ni akonaki hou? Teenei se tama hakamaatua iloo, teenei e hakannoo ai naa tippua raa ki ana taratara!”

²⁸ Teenaa telono inaa vana Jesus e mee naa ni tere ki naa kina hakkaatoa iloto Galilee.

Jesus e haia a Ia telopo tama emmaki no taukalleka.

(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)

✧ 1.22 Mt 7.28-29

²⁹ Jesus aa ma ana disaipolraa ni massike i te hare loturaa ka oo tonu iloo ki te hare Simon laaua ma Andrew, teenaa James laaua ma John ni oo laatou hakapaa. ³⁰ Te hinaona ffine Simonraa emoe ka makallilliri i ana moelana i hare. I te saaita loko i Jesus ni tae atu raa, naa tama raa ni taratara ake i te maki te ffine naa. ³¹ Teenaa hanatu iloo Jesus ki te ffine naa no taaohi tana rima no hakamasike ki aruna. Te makallii raa ni mahana i te ffine naa, teenaa masike iloo ia no kaamata te tattaa naa kaikai laatou.

³² Telaasuru naa, te saaita telaa ni suru raa, te henua ni too ake naa maki hakkaatoa aa ma naa tama e tauria naa tippua raa ki Jesus.

³³ Te kanohenua te matakaaina naa ni kku tu ake katoo i haho te tootoka te hare. ³⁴ Jesus ni haia a Ia telopo tama emmaki i te kau maki no taukalleka, aa naa tama e tauria naa tippua raa ni haia a Ia hoki no taukalleka. Teenaa naa tippua ni tau i naa tama naa ni puuia a Ia ki see taratara, i naa tippua naa e illoa i aa Ia.

*Jesus e hakaeta naa taratara Te Atua i Galilee
(Lk 4.42-44)*

³⁵ I te tahaata poo, te saaita te laa seki sopo raa, Jesus ni maahuru no hano ki te kina see hai tama i taha te matakaaina naa no taku. ³⁶ Teenaa Simon ma naa tama ettaka laatou naa ni oo no sessee i aa Ia. ³⁷ Saaita naa tama naa ni llave iaa Ia raa, naa tama naa ki mee ake, “Te henua ka too e sessee i aa koe.”

³⁸ Jesus ki mee ake, “Taatou ki oo ki aaraa matakaaina i te kina nei. Nau e mee ki hakaeta te Lono Taukareka raa ki naa tama naa hoki, i teenaa ko aku heuna e au no mee.”

39 Teenaa hakataka iloo Ia vaaroto naa matakaaina hakkaatoa iloto Galilee, ka hakaeta naa taratara TeAtua iloto naa hare lotu naa Jew, aa ka hanahana naa tippua e tau i naa tama i naa kina naa. ☆

*Te tanata e maki e haia Jesus no taukareka
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

40 Te tanata tokotasi e haia te leprosi ni hanake no tuu ki ana turi imua Jesus no mee ake, “Ki mee koe e hiihai, koe ku au no hakamaaramatia taku haitino.”

41 Jesus ni aroha iloo i te tanata naa, teenaa haaroo atu iloo tana rima no pppaa ia ia ka mee ake peela, “Nau e hiihai. Koe ku taukareka!”

42 Te kiri ppara raa ni sei no maarama mai loko i te haitino te tanata.

43 Teenaa heunatia iloo Ia te tanata raa ki hano, ka hakaapo ake tana taratara peela kia ia, 44 “Koe see hakaari ki se tama ma koe ni haia a nau no taukareka. Tere tonu ki te maatua te hare lotu raa no mee ki mmata ia ia koe; aa ki k kite te henua ma koe ku taukareka raa, koe ku hakaara ni mee maau ki TeAtua ki hakamaarama too haitino, tautari ki naa taratara Moses ni kauatu.” ☆

45 Tevana ia te tanata naa ni hano no sare taratara ki naa tama hakkaatoa i te vana Jesus ni mee kia ia. Teenaa ki see lavaa ai Jesus te hano ki naa kina te henua ennoho ai; a Ia ni taka ki naa kina teela see nohoria te henua, ia te henua ni oo atu inaa matakaaina kato no mmata ia ia i tana kina e noho naa.

☆ 1.39 Mt 4.23; 9.35 ☆ 1.44 Lev 14.1-32

2

Ttama see lavaa te sasare e haia Jesus no taukareka

(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹ Kullaka ana asoraa, Jesus ni ahe ki Capernaum, teenaa telonoraa nitere maa Ia kuoti tetaeake ki hare. ² Etammaki iloo naa tama ni oo ake no kkutu i tana hare enoho, te hare naa ni kkapi hakaoti ttama, aa i haho hoki te tootoka raa ni see hai sao. Teenaa hakaea iloo Jesus naa taratara TeAtua raa ki naa tama e kkutu i te kina naa. ³ Teelaa setakahaa taanata essau ake te tanata see lavaa te sasare ki Jesus. ⁴ Tevana iaa naa tama naa ni see lavaa te hakasao atu ma te tama see lavaa te sasare raa ki Jesus, i te hare raa e kkapi ttama. Teenaa kikkake naa tama naa no hakahotu te taffuu iaruna te kina Jesus enoho, no hakatere iho te tanata naa iaruna ana moelana kimua Jesus. ⁵ Tesaaita Jesus nikite maa naa tama naa e taaohi manava iaa Ia raa, a Ia ki mee ake ki te tanata see lavaa te sasare, “Taku tama, oo haisara e uiia a nau.”

⁶ E mee naa tisa naa Loo i te kina naa e nnoho ka hakataakoto soko laatou peelaa, ⁷ “Ttama nei e lavaa peehea te taratara peenei? Ttama nei e taratara iloo pee ko ia ko TeAtua! TeAtua soko Ia e lavaa te uii naa haisara!”

⁸ Jesus nituu koi kailoa inaa mannatu ettuu ma naa tama naa. Teenaa ki mee ake Ia peelaa kilaatou, “Ai kootou ettaka ai ma naa mannatu peenaa? ⁹ Te taratara hea e hainauhie te kauake ki te tanata see lavaa te sasare nei, te taratara e mee maa, ‘Oo haisara e uiia a nau,’ seai, te taratara e mee maa, ‘Masike

no too oo moelana naa, aa koe ku sasare?’¹⁰ Nau e mee ki huri atu peelaa ma Ttama te Henua raa ko te tama hakamaatua ite kerekere nei teelaa elavaa te uii naa haisara.” Teenaa huri iloo Ia no mee ake ki te tama seelavaa te sasare,¹¹ “Nau e vanaatu kiaa koe, masike no too oo moelana naa aa koe ku hano ki hare!”

¹² Naa tama e ttuu ite kina naa ni ttoka kattoo i naa masike te tanata naa no too ana moelana raa ka hano ki tana hare. Laatou nioho hakkaatoa ka taratara hakanau i TeAtua peelaa, “Taatou ni see hai vana iloo peenei ni kkite imua!”

Jesus e kannaa i Levi
(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ Jesus ni ahe hoki ki tai te Namu Galilee. E mee naa tama ni kkutu ake kiaa Ia, teenaa kaamata iloo Ia te akonaki naa tama naa.¹⁴ Kiotiraa, sare iloo Ia vaatai no kite ite tama e aoao naa takis enoho itana kina e heheuna. Teinoa tetanata naa ko Levi, te tama Alpius. Jesus ki mee ake, “Tautari mai i aa nau.” Levi ni masike no hanatu iloo vaamuri Jesus.

¹⁵ Ite saaita Jesus ni noho kakai ma ana disaipol ite hare Leviraa, e tammaki naa tama e aoao naa takis ma naa tama haisara ni oo ake no kkai laatou hakapaa. Ite aa, e tammaki naa tama peenaa ettaka ma Jesus.

¹⁶ Saaita naa Faarisi, teelaa e heheuna maa nitisa naa Loo, ni kkite maa Jesus enoho kakai hakapaa ma naa tama haisara aa ma naa tama e aoao naa takis raa, laatou ki vasiri peelaa ki ana disaipol, “Ai ttama naa ekai ai ma naa tama peenaa?”

17 Te saaita Jesus nilono inaa taratara naa tama naa e hairaa, a Ia ki mee ake kilaatou, “Teelaa seai ko naa tama see mmaki raa e kaavea no mmata ite tokta, teelaa ko naa tama are e mmaki. Nau ni see au no ssee ki naa tama e ttonu naa ora laatou, seai. Nau ni au no ssee are ki naa tama haisara.”

*Te taratara i te hakapakuu
(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)*

18 Ite saaita tokotasi raa naa disaipol John te Baptis ma naa Faarisi raa e hakapakuu see kkai. Teenaa e mee naa tama ni oo ake ki Jesus no vasiri ake peelaa, “Se vana peehea naa disaipol John ma naa disaipol naa Faarisi raa e hakapakuu see kkai inaa aso nei, aa oo disaipol raa iaa e kkai vare koi?”

19 Jesus ki mee ake, “Naa tama e arumia ki te kaikai te aavana raa ma ki nnoho see kkai peehea, ma tetanata e aavana raa enoho ilaatou? Saaita tetanata naa koi noho ma laatou raa, naa tama naa ma ki see lavaa te ttaka see kkai. 20 Tevana iaa te aso raa ma ki tae mai, tetanata e aavana naa ma ki toa ilaatou. Teenaa naa tama naa ma ki hakapakuu i te saaita naa.

21 “See haitama essae te tapaa maro houu kippoo no ttui ki te kkahu tuai, i te tapaa maro houura a ma ki ffano no masae te maro tuai. Teenaa te masae te kkahu tuai naa ma ki lasi iaa. 22 Aa see haitama hoki e utu te wain houura a ki loto naa paeke e ppena ki naa kiri tuai naa sipsip, i te aa te wain houura a ma ki ppuna no masae te paeke naa. Teenaa te wain houura a ma ki mannini pakava aa te paeke naa

ku hakallika. Te wain hoou raa ki utuhia ki naa paeke hoou.”

Jesus ko TeAriki te Sabat

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³ I te Sabat tokotasi raa, Jesus ni sasare ma ana disaipol raa vaaroto naa verena wit, aa ana disaipol naa ni sassare ka hakihaki naa hua naa wit ka kkai. ²⁴ Teenaa ki mee ake naa Faarisi raa peelaa ki Jesus, “Ttoka, ai oo disaipol naa e haia ai laatou naa vana naa Loo raa e ppui ki see haia i te aso te Sabat?”

²⁵ Jesus ki mee ake, “Kootou ni sei iloo kippau te Laupepa Tapu i te vana David ni mee i tana saaita ni hiiikai? ²⁶ Aia ma naa taanata e ttaka ma ia raa ni hiiikai, ²⁶ teenaa a ia ni hano kiloto te hare TeAtua raa nokai naa haraoa e hakaara ki TeAtua. Te vana nei ni mee i te ssao Abaiatar ni noho ma ko te Maatua Hakamau. Inaa Loo taatou raa, teelaa ko naa maatua koi e lavaa te kkai naa haraoa naa. Tevana iaa David ni kaina a ia naa haraoa naa, no kauake hoki ki naa taanata e ttaka ma ia raa ka kkai.” ²⁷

²⁷ Jesus kittao ake hoki, “TeAtua ni tuku te Sabat raa ki sura se taukareka maa naa tama te maarama nei; see mee maa TeAtua ni penapena naa tama te maarama nei ki sura se taukareka maa te Sabat. ²⁸ Teenaa Ttama te Henua raa hoki ko TeAriki te Sabat.”

3

Te tanata e mmate tana rima

(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

☆ 2.23 Deut 23.25 ☆ 2.25 1 Sam 21.1-6 ☆ 2.26 Lev 24.9

¹ Ki oti raa Jesus ku ahe ki te hare lotu naa Jew, aa iloto te hare lotu raa teelaa setanata emmate tana rima tokotasi. ² Ennoho naa tama i te kina naa hoki, teelaa e sessee ara ki taratara haaeoina laatou Jesus. Naa tama naa ni tokatoka seemuu ki mmata laatou maa ki mee maa Jesus e huri no haia a ia tetanata naa no taukareka i te Sabat. ³ Jesus ki mee ake ki te tanata emmate tana rima, “Kau no tuu imua naa tama nei hakkaatoa.” ⁴ Teenaa vasiri iloo Ia kinaa tama ennoho i te kina naa, “Naa Loo taatou raa etaratara maa seaa ettana ki haia taatou i te aso te Sabat? Ki tokonaki taatou telaa tama, seai, ki haia hakallikaina te tama naa? Eaa? Ki hakaora te tama ki ora, seai, kitaa te tama ki mate?” Tevana iaa naa tama naa ni seai iloo se taratara ni mee ake.

⁵ Jesus nittoka haaeo kilaatou, tevana iaa a Ia ni aroha hoki i te llono nataa naa tama naa i te taratara. Teenaa mee ake iloo Ia ki te tanata, “Ffora too rima.” Te tanata raa ni ffora tana rima no taukareka hoki. ⁶ Naa Faarisi raa ni oo no kkutu hakaapaa ma naa tama i te kaavena Herod raa notaratara i te ara laatou ma ki mee ki taia laatou Jesus.

Te kudurana tama i tai te Namu Galilee

⁷ Teenaa ki hakataha Jesus ma ana disaipol raa ka oo ki te Namu Galilee, aa te kudurana tama etammakiraa ni oo atu vaamuri aana. Teenaa nitama e oomai i Galilee, Judea, ⁸ Jerusalem, te matakaaina e ttapa ma ko Idumea, te matakaaina e tuu haka kkipu i Jordan, aa ma naa matakaaina e tuu alleha i Tyre ma Saidon. Naa tama hakkaatoa i naa kina naa ni oo ake ki Jesus ilaatou ni llono i ana vana

e mee. ⁹ Te kuturana raa e lasi iloo, teenaa ki mee ake Jesus ki ana disaipol raa ki too ake hakaoti se poti, i te henua ku muimui atu katoou kiaa Ia. ¹⁰ Jesus ni haia a Ia telopo tama e mmaki no taukalleka, aa aaraa tama e mmaki e hakasaosao ake kiaa Ia ma ki ppaa naa rima laatou i aa Ia. ¹¹ Aa i naa saaita naa tama e tauria naa tippua raa e kkite i aa Ia raa, naa tama naa maraa e oo atu no ppesi kimua Jesus no tanitani varo peelaa, “Koe ko Ttama TeAtua!”

¹² Teenaa ki hakaapo ake Jesus tana taratara ki laatou, ki see hakaea ki se tama i aa Ia.

Jesus e hiri tetaka sinahuru maa tetakarua aposol

(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³ Kiotiraa Jesus ku hano ki aruna te mouna, teenaa aru iloo ki ana tama e fiffai raa ki oo ake. Te saaita naa tama naa ni ttae ake raa, ¹⁴ hiri iloo Ia tetaka sinahuru maa tetakarua taanata ki heheuna maa Ia. Naa tama naa ni taapaa a Ia maa ni aposol. A Ia ki mee ake, “Kootou nei ma ki heheuna maa nau. Kootou ma ki heunatia a nau hoki ki oo no hakaea te Lono Taukareka, ¹⁵ teenaa naa mahi TeAtua ma ki ttaka ma kootou, ki lavaa kootou te hanahana naa tippua.”

¹⁶ Teenei tetaka sinahuru maa tetakarua aposol Jesus ni hiri: Simon (ttama ni taapaa Jesus ma ko Peter); ¹⁷ Te haanau James laua ma John, naa tama Sebedii (takarua ni taapaa Jesus ma ko Boanerges, teenaa ko te taratara e mee maa, ‘Naa Tamalliki te Hatturi’); ¹⁸ Andrew, Philip, Bartolomiu, Matthew, Thomas, James

☆ **3.10** Mk 4.1; Lk 5.1-3

ttama Alpius, Tadeus, Simon, te tama te kaavena teelaa see fiffai maa Rome e roorosi i Israel, ¹⁹ aa ko Judas Iscariot, te tama maki hakaarina aia Jesus ki naa hakamau.

Jesus laaua ma Belsebul

(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ki otiraa hano iloo Jesus kihare, teenaa e mee hoki te kuturana tama etammaki ni kkutu ake kiaa Ia. Jesus ma ana disaipol naa ni see lavaa iloo te kkai hakaraaoi. ²¹ I te saaita naa hareakina Jesus raa ni llono i te mee nei raa, oo ake iloo maki toa laatou a Ia, teenaa ia aaraa tama e taratara maa Jesus ku vvare.

²² E mee aaraa Tisa naa Loo teelaa ni oo ake i Jerusalem ni taratara peelaa, “Tama naa e tauria Belsebul! Teelaa ko te tipua hakamau raa e kauake ana mahi ki te tama naa, teenaa ki lavaa ia te hanahana naa tippua.”[✠]

²³ Teenaa ki aru ake Jesus ki naa tama naa no kauake naa taratara nei: “Satan e lavaa peehea te hanaa a ia hoki Satan?” ²⁴ Ki mee maa naa tama se henua e nnoho maavae ka hetaa ki laatou, te kanohenua naa maki see lavaa te nnoho taukalleka. ²⁵ Ki mee maa ni hareakina e nnoho ka hakatautau ki laatou, naa tama naa maki see lavaa te nnoho taukalleka. ²⁶ Aa teenaa, ki mee maa naa tama i te nohorana Satan raa e nnoho maavae ka heheatu soko laatou, te nohorana naa maki see takoto rooroa, aa ku maseu.

²⁷ “See haitama e lavaa te uruhia a ia te hare setanata haimahi no huuina ana hekau, ki mee

---

✠ 3.22 Mt 9.34; 10.25

maa te tanata haimahi naa see saisaitia a ia imua, kilavaa a ia te too naa hekau te tanata naa.

²⁸ “Nau e taratara atu te hakamaaoni nei: Ki mee maa setama emee analopo sarailoo, ka taratara hakallika i TeAtua, TeAtua ma kilavaa te hanaa a Ia naa sara ttama naa. ²⁹ Iaa ki mee maa setama e taratara hakallika i TeAitu Tapu TeAtua, naa sara ttama naa ma ki see lavaa te hanaa. Ttama naa ma ki noho hakaoti ma tana sara naa.”[☆] ³⁰ (Jesus e taratara peenei inaatama raa e taratara peela iaa Ia, “Ttama naa e taka ma te aitu hakallika.”)

Te tinna ma naa taaina Jesus

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Te tinna Jesus aa ma ana taaina raa ni ttae ake ni ttuu i haho, teenaa heunatia atu iloo laatou tetama tokotasi ki hare, ki mee ake ki Jesus ki hanake. ³² Teenaa ki mee ake naa tama e kikutu iaa Ia raa peela, “Too tinna aa ma oo taaina raa e nnoho i haho, e ssee iaa koe.”

³³ Teenaa ki vasiri ake Jesus, “Ko ai taku tinna aa ko ai aku taaina?” ³⁴ A Ia ki ttoka ki naa tama e nnoho aareha iaa Ia raa ka mee ake peela ki laatou, “Kootou mmata! Teenei taku tinna aa aku taaina. ³⁵ Ki mee maa se tama e mee naa mee taku Tamana raa e hiihai, teenaa se taina aaku, se kave aaku, aa se tinna aaku.”

4

Te parapol i te tama e pesipesi naa hua laakau

(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Jesus nikaamata hoki te akonaki te henua vaatai te Namu Galilee. Te kuturana tama

---

[☆] 3.29 Lk 12.10

ni kktutu atu ki hakannoo kiaa Ia raa ni lasi iloo, teenaa kake iloo Ia no noho iloto te poti tokotasi ka aro no taura itai. Te henua iaa e nnoho ake i uta, i te manumanu ttai. ☆ ² Jesus ni akonaki ake te kau mee hakkaatoa ka taratara ki naa parapol, teenaa e taratara ake peelaa ki naa tama naa:

³ “Hakannoo mai. Teelaa se tama ni hano no pesipesi naa hua wit raa ki somo i tana verena.

⁴ Itana saaita ni pesipesi ana hua vaaroto te verena raa, e mee naa hua wit ni maaoha vaaruna te saarena, kalle ake naa manu raa no kaina.

⁵ Aaraa hua ni maaoha ki aruna te korohatu, i te kina see hai pela maaoni. Naa hua wit naa ni mattiri vave lokoi, i te pela raa seelasi.

⁶ Teenaa te saaita telaa ni tii raa, naa wit ni mattiri ake raa ni tuunia ka mmate, i naa patiaka laatou ni see ttae kilaro.

⁷ Aaraa hua ni maaoha vaaroto te vao tititai, aa i te saaita naa wit naa ni ssomo raa, naa wit naa ni torohia koi naa tititai naa no see ffua.

⁸ Aaraa hua iaa ni maaoha ki aruna te pela e taukareka. Naa wit naa ni ssomo hakaraaoi iloo no ppesi naa kaikai laatou; aaraa wit e ppesi tiki matatoru, aaraa wit e ppesi te mataono, aa aaraa wit e ppesi te lau naa hua.”

⁹ Jesus ki hakaoti atu ana taratara peelaa, “Ki mee maa kootou e fiffai ki illoa kootou, kootou ku hakannoo mai.”

Te hakataakoto naa parapol

(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

¹⁰ Te saaita naa tama raa ni masseu ka noho Jesus soko ia raa, e mee aaraa tama i naa tama ni hakannoo kiaa Ia naa ni oo ake ma

---

☆ 4.1 Lk 5.1-3

te taka sinahuru maa te takarua disaipol raa no mee ake ki Jesus ki hakaari ake te hakataakoto ana parapol ni kauake kilaatou. ¹¹ Teenaa ki mee ake Jesus, “Naa vana huu i te Nohorana TeAtua raa, teenei ni kauatu nau ki kootou. Aa ki naa tama teelaa see ttaka mai ki taatou raa iaa, laatou ma ki too naa taratara nei maa ni parapol.

¹² Teenaa,

‘Niaaina maa naa tama naa e tokatoka ma ki kkite laatou, laatou ma ki see kkite.

Niaaina maa naa tama naa e hakannoo ma ki llono laatou, laatou ma ki see massaro.

I te aa, ki mee maa naa tama naa ni illoa no ffuri naa manava laatou ki TeAtua,

TeAtua ni aroha i laatou no uiia naa haisara laatou.’”[☆]

Jesus e hakailoa ake te hakataakoto te parapol te tama e pesipesi naa hua laakau.

(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)

¹³ Teenaa ki vasiri ake Jesus kilaatou, “Ki mee kootou see illoa i te hakataakoto te parapol nei, kootou ma ki ilotia peehea kootou te hakataakoto aaraa parapol?

¹⁴ Ttama ni pesipesi naa hua raa e mee maa ko te tama e sare taratara inaa taratara TeAtua. ¹⁵ Naa hua laakau e maaoha vaaruna te saarena raa, e mee ma ko naa tama ellono inaa taratara TeAtua, araa nei Satan ku hanake no huutia naa taratara naa ki see takkoto iloto naa manava laatou.

¹⁶ Naa hua e maaoha vaaruna te korohatu raa, e mee ma ko naa tama ni fiafia lokoi ite saaita laatou ni llono inaa taratara TeAtua. ¹⁷ Araa nei

[☆] 4.12 Is 6.9-10 (LXX)

naa taratara naa ni see tauhia laatou ki takkoto iloto naa manava laatou. Naa tama naa ni lotu i te tamaa saaita koi, aa i te saaita naa haaeo raa ni pakkuu ake, i laatou e ttaka ma naa taratara naa raa, naa taratara TeAtua naa ni tiiake koi laatou. ¹⁸ Naa hua ni maaoha vaaroto te vao tititai raa, e mee ma ko naa tama e llono inaa taratara TeAtua, ¹⁹ tevana iaa naa tama naa ni hakaapiapi are inaa mannatu laatou ki naa vana te maarama nei, teenaa ko naa kaimannako laatou ma ki haimane laatou, aa ma aaraa vana te maarama nei teelaa e oti manava ai laatou. Teenaa ko naa mannatu naa teelaa see mau ai naa taratara TeAtua raa iloto naa manava laatou. Naa tama peenaa ma ki hainattaa iloo tekkite maa ni tiputtipu e taukalleka e ssura inaa ora laatou. ²⁰ Naa hua e maaoha i te pela e taukareka raa iaa, e mee ma ko naa tama e llono naa taratara TeAtua no tauhia laatou ki takkoto iloto naa manava laatou, ka ssura naa tiputtipu e taukalleka raa inaa ora laatou. Teenaa e mee pee ko te tama e tori ana hua laakau raa no ssomo kappesi te lopo kaikai; naa laakau e ppesi tiki matatoru, naa laakau tiki mataono, aa naa laakau e taa te lau i ana kaikai.”

Te lamu e uhi ki te kamete
(Lk 8.16-18)

²¹ Jesus kuttao atu hoki, “E aa? E hai tama e hakaura tana lamu no uhi ki se kamete, seai ma e hakalluu kilaro sessa? Seai iloo! Ttama raa e hakatuu te lamu raa ki aruna te aruna, ki too te maasina te lamu naa iloto te hare. ✧ ²² Teenaa, inaa vana huu hakkaatoa ma ki oti ku ilotia,

---

✧ 4.21 Mt 5.15; Lk 11.33

aa naa vana e ttanuraa makioti kulaavea no hakassuratia kite maarama.✠ ²³ Ki mee maa kootou e fiffai ki illoa kootou, kootou ku hakannoo mai.”

²⁴ A Ia ni vanaake hoki peelaa, “Kootou hakannoo hakaraa oi iloo ki naa taratara kootou ellono! Te ara kootou e ffuri no hakatonutonu aaraa tama raa, teenaa Te Atua ma ki hakatonutonu kootou ite ara naa hoki, te vana iaa tanavana maki mee ki kootou naa ma ki ttote iaa.✠ ²⁵ Naa tama ni kauake naa mee laatou Te Atua raa, Te Atua ma ki kauake hoki aaraa mee, aa naa tama seai naa mee laatou ni kauake Te Atua raa iaa, naa tamaa mee e nnoho ma laatou naa ma ki toa ilaatou.”✠

Te parapol te hua laakau e somo

²⁶ Jesus ku taratara ake hoki, “Te Nohorana Te Atua e mee peenei. Te tanata raa e pesipesi naa hua wit raa iloto tana verena. ²⁷ Aia e moe inaa poo, aa ite ao ku masike no sasare. Ite saaita naa, ana wit raa e mattiri soko laatou ka ssomo. Te vana iaa te tanata raa see iloa maa naa wit raa e ssomo peehea. ²⁸ Teelaa ko te pela raa e mee naa wit raa ki ssomo no ffua; te mee mua e matiri ake raa, teenaa ko te hua laakau, ki otira naa taume raa ku vvoroo, aa ite saaita naa taume raa ku maffaa raa, teenaa naa wit raa kuppesi naa kaikai laatou. ²⁹ Saaita naa wit raa e ttae ttae raa, te tanata raa ku kaamata te taa naa wit raa ki tana paraamoaa, e mee te vasi naa wit raa ku tae mai.”✠

✠ 4.22 Mt 10.26; Lk 12.2 ✠ 4.24 Mt 7.2; Lk 6.38 ✠ 4.25 Mt 13.12; 25.29; Lk 19.26 ✠ 4.29 Joel 3.13

Te parapol te hua telaakau ettapa ma se mastat

(Mt 13.31-32,34; Lk 13.18-19)

³⁰ Jesus ki mee ake hoki, “Taatou ki taratara maa te Nohorana TeAtua raa e mee peehea? Separapol peehea taatou ki hakaea ki illoa hakaraaoi kootou? ³¹ Te Nohorana TeAtua raa e mee ma kote hua telaakau ettapa ma se mastat, teenaa kote hua laakau e punaamea hakaoti inaa hua hakkaatoa. Teenaa te tanata raa e too te hua laakau naa no tori iloto tana verena. ³² Te hua laakau naa ku somo ake nolasi hakamataku iloo, see hai laakau etae kite lasi telaakau naa. Teenaa telaakau naa ku vvoroo ana huilaa ellasi kallee ake naa manura no takitaki naa ohana laatou i te maru te laakau naa.”

³³ Jesus ni taratara kite lopo parapol peenei itana saaita ni hakaea naa taratara TeAtua raa ki naa tama; a Ia ni kauake te kau taratara ki mallama naa pisouru naa tama naa.

³⁴ Itana saaita e taratara ki naa tama raa, a Ia maraa e taratara lokoi ki naa parapol. Aa inaa saaita laatou ma ana disaipol raa ennoho sokolaatou raa, a Ia maraa e kauake te hakataakoto naa parapol raa ki ana disaipol.

Jesus e haia a ia te laniraa no lauhie

(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ I te laasuru te aso naa raa, Jesus ni mee ake ki ana disaipol, “Taatou ki oo no tere kite laa vasi te namo.” ³⁶ Teenaa tiiake iloo laatou te kuturana naa ka oo naa disaipol raa no kkake kite poti eno hoi Jesus raa katere laatou. E mee hoki aaraa poti ni tauttau itaina.

37 See rooroa raa telani elasi raa kupakuu kilaatou, teenaa te potilaatou naa ku kaakea naa peau ka utuhia te poti laatou naa.

38 I te saaita naa, Jesus e moe kallano ki tana llano raa i te murivaka imuri. Teenaa ffuri atu iloo ana disaipol raa no haarona: “Tisa nei, koe see anaana peehea maa taatou ku mee ki malle!”

39 Jesus ni masike no varo iloo ki te matani ma naa peau, “Marino iho!” Teenaa tuku iho iloo te matani raa ka marino kkii te moana. 40 Jesus ki huri atu ki ana disaipol, “Kootou e mattaku i te aa? Kootou seki lavaa iloo te taaohi manava iaa nau?”

41 Ana disaipol naa ni mattaku hakallika iloo, ka vasirisiri kilaatou sokolaatou: “Teenei setama peehea, ma te matani aa ma naa peau ki tuku kiaa ia?”

5

Jesus e haia a ia tetama etauria tetipuaraa ka taukareka.

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

1 Jesus ma ana disaipol raa nitere no ttae iloo ki te matakaaina Gerasa itelaa vasi te Namu Galilee. 2 Te saaita Jesus ni sepu iho i te potiraa, emee tetanata etauria tetipua ni hanake i te kava nottiri iaa ia itai.

3 Tetanata naa setama e taka vaaroto naa kava, aa see haitama hoki kulavaa tesaisaitia a ia tetanata naa ki see sasare. 4 Telopo saaita ana vae ma ana rima e saisaitia naa tama raa, a ia e mossia koi a ia naa seni naa. A ia e haimahi are i naa tama i te kina naa, teenaa ni see haitama

ni lavaa te hanatu no tautauhia a ia. ⁵ I te poo ma te ao, te tanata naa e sare vaaroto naa kava raa ma naa mouna, ka tanitani varo peenaa ka seressere tana haitino ki naa hatu.

⁶ Itana saaita nikite i Jesus i tana kina e tuu mai raa, a ia ni tere atu no tuu ki ana turi imua Jesus, ⁷ no tanitani varo atu peelaa, “Jesus, Ttama TeAtua Nnui! Se aa koe e mee iaa nau? Koe see au no mee pakavaina nau!” ⁸ (Aia e mee atu peenaa i Jesus ku oti te vanaake ki te tipua raa ki hakataha iaa ia.)

⁹ Teenaa ki vasiri ake Jesus, “Ko ai too inoa?”

Te tanata raa ki mee ake, “Taku inoa ko ‘te Kaavena’, i maatou e tammaki.” ¹⁰ Teenaa a ia ki tanitani ake ki Jesus ki see kerekere ia laatou i te kina laatou e nnoho naa.

¹¹ I te saaita naa, teelaa ni poi e tammaki e tuu kakkai i te vasi te mouna. ¹² Teenaa naa tippua raa ni ttani ake peelaa ki Jesus, “Kaavea maatou ki naa poi, aa ku tiiake maatou ki uru no tau iloto naa poi.” ¹³ Jesus ni tiiake ia naa tippua raa ka oo, teenaa hakattaha iloo naa tippua raa i te tanata naa ka oo no tau i naa poi. Naa poi naa hakkaatoa, e lava naa simata e lua, ni ffuro ki te hakattoo ana te mouna raa no maaoha kiloto te namo raa no mallemo.

¹⁴ Naa taanata e roorosi naa poi naa ni ffuro no hakatere telono raa ki naa tama te matakaaina naa aa ma naa tama e nnoho i naa kerekere laatou i naa tautaha te matakaaina naa. Teenaa naa tama i naa kina naa ni oo ake no mmata i te vana ni mee naa. ¹⁵ Te saaita laatou ni ttae ki Jesus raa, laatou ni kkite i te tanata ni vvare raa e noho mai.

Aia ku hakao ana hekau aa ku atamai hoki; teenaa laatou ni mattaku hakkaatoa. ¹⁶ Naa tama ni kkite i naa vana ni ssura naa ni hakaea ki naa tama raa i te vana ni mee i te tanata naa, aa i te vana hoki ni mee i naa poi.

¹⁷ Teenaa ffuri atu iloo naa tama naa no vanaake ki Jesus ki hakataha i te matakaaina laatou naa.

¹⁸ Te saaita Jesus ni mee ki kake ki te poti laa-tou raa, te tanata ni vvare raa ni hanatu no ppura ma ki kake atu ia.

¹⁹ Araa nei Jesus ni see hiihai maa te tanata naa e kake ake. Aia ni huri are no vanaake peelaa kiaa ia, “Ahe ki hare ki oo tama raa no taratara ake i naa vana TeAriki ni mee kiaa koe, aa koe ku taratara ake i naa tiputipu te manava aroha TeAriki i aa koe.”

²⁰ Teenaa hano iloo te tanata naa no hakaea ki naa tama i Dekapolis* i tana vana ni haia Jesus. Naa tama ni llono ia ia raa ni oho hakkaatoa.

Tetamariki ffine Jairus aa ma te ffine etere tana ttoo

(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ Te saaita Jesus ni ahe ki telaa vasi te namo raa, e tammaki iloo naa tama ni oo ake no kkutu ake kiaa ia i tai.

²² Teenaa sura atu iloo te tanata ettapa ma ko Jairus, a ia naa se hakamau te hare lotu i te kina naa. I tana saaita ni kite i Jesus raa, a ia ni pesi ki ana turi imua Jesus, ²³ no taro ake peelaa, “Taku tamariki ffine raa e maki hakallika iloo. Kau no hakapiri oorima i aruna taku tamariki nei ki marooroo ia, aa ki ora hoki.”

---

* **5.20** Dekapolis; teenaa ko te taratara e mee maa, 'naa Matakaaina e Sinahuru'

24 Teena ooiloo laaua ma tetanata naa. Etammaki iloo naa tama ni sassare ka oo laatou hakapaa, teena e muimui atu katoo i ana vasi.

25 E mee te ffine etere peena tanattoo, te nei kulavaa naa setau esinahuru ma rua.

26 Ana mane ni oti katoo te pesi ki naa tokta ki oo ake no haia a ia kitaukareka, te vana iaa a ia ni sei iloo kitaukareka; tana maki naa ni hano koi no lasi. 27 Te ffine naa ku oti telono inaa vana Jesus ni mee, teena hanake iloo ia iloto te kuturana raa vaamuri Jesus, 28 ka maanatu soko ia peela, “Ki mee koi nau e paa takurima i ana hekau e hakao, teena nau ma ki taukareka.”

29 Araa sare atu iloo ia no paa tana rima ki te ttapa te kkaahu Jesus; teena tanattoo ni motu hua lokoi ite saaita naa, aa a ia kulono hoki ma teela se taukareka raa ku sura itana haitino. 30 Ite saaita naa lokoi raa, Jesus ni lono maa teela ni mahi e maffana iaa Ia, teena hakatahuri iloo Ia ki naa tama raa no vasiri, “Teela ko ai te tama e paa i taku kkaahu?”

31 Ana disaipol raa ki mee ake, “Mmata i naa muimui atu naa tama naa i oo vasi; koe e vasiri peehea ma ko ai te tama e paa iaa koe?”

32 Te vana iaa Jesus ni tokatoka koi kite Ia i te tama ni paa kiaa Ia. 33 Te ffine raa ni porepore itana mataku ite vana ni mee iaa ia, teena hanake iloo no pesi ki ana turi imua naa vae Jesus, no taratara ake te hakamaaoni inaa vana ni sura iaa ia. 34 Jesus ki mee ake kiaa ia, “Taku tama, koe kutaukareka iaa koe e mau too manava iaa nau; aa tere no noho hakaraa oi.”

³⁵ Te saaita Jesus koi taratara ake ki te ffine raa, te tama tokotasi ite hare Jairus raa ku tae ake no vanaake ki Jairus, “Too tamariki ffine raa ku mate; koe see anaana ma ki vanaake koe ki te Tisa naa ki au.”

³⁶ Jesus ni see hakannoo atu ki naa taratara naa tama naa e hai; a Ia ni huri no vanaake ki Jairus, “Koe see mataku; taaohi manava koi iaa nau.” ³⁷ Jesus ni see hiihai maa nitama kioo ake. A Ia nitoa koi a Ia Peter ma te haanau James ma John ka oo laatou. ³⁸ Laatou ni oo atu notta e iloo ki te hare Jairus, teenaa kilono Jesus inaa hevaa huri te hare naa. ³⁹ Teenaa uru atu iloo Ia ki hare no mee ake ki naa tama naa, “Kootou ettani ite aa? Ttamariki naa see mate, tama naa e moe koi!”

⁴⁰ Naa tama iloto te hare naa ni hakasakammini koi naa kaisu laatou iaa Ia, teenaa kerekereia iloo Ia naa tama naa kioo ki haho. Araa toa iloo Ia naa maatua te tamariki raa aa ma te takatoru disaipol ni ooake ma Ia raa, ka uru atu laatou ki te kina te tamariki raa e moe. ⁴¹ Teenaa kapaatu iloo Jesus ki te rima te tamariki raa no mee ake haka Hebrew peela, “Talitha koum,” teenaa ko te taratara e mee maa, “Ttamariki ffine nei, nau e vanaatu kiaa koe, masike ki aruna!”

⁴² Te tamariki ffine naa ni masike i te saaita naa lokoi no sasare vaaroto te hare. (Naa setau te tamariki naa e sinahuru maa rua.) Naa maatua te tamariki naa nillee hakaoti naa mouri laaua. ⁴³ Tevana iaa Jesus ni hakaapo ake kilaua ki see taratara ake laaua ki setama ite vana

ni mee naa. Araa mee ake iloo ki laaua ki kauake
ni kaikai ma te tamariki raa ki kai.

6

Jesus e sahea naa tama i Nazareth

(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

¹ Jesus ni masike i te kina naa no ahe ma
ana disaipol ki tana matakaaina. ² I te aso
te Sabat raa, a Ia ni hano no kaamata
ana akonaki raa i te hare lotu naa Jew.
Etammaki iloo naa tama ni oo ake; aa i te saaita
naa tama naa ni llono i ana taratara raa, laatou
ni oho hakkaatoa, teenaa ki vasirisiri laatou
peelaa, “Teenei se iloa te tama nei e toomai
i hea? Teenei se atamai aa ni mahi te tama nei
ni kauake e ai ki lavaa ia te ppena naa mirakol?
³ E aa? Teenei se ai ko te kapenta, te tama Mary?
Teelaa se ai ko Ia raa e mee ana taaina ko James,
Joseph, Judas aa ko Simon? E aa? Teelaa se ai
ko ana kave raa e nnoho i te kina nei?” Teenaa
naa tama naa ni see fiffai ma laatou e hakannoo
kiaa Ia.

⁴ Jesus ki mee ake ki laatou, “Te pure TeAtua raa
e haia hakaraaoina naa tama i ana matakaaina
katoo e hano; aa i tana tino matakaaina raa iaa,
a Ia e hakakkeeina. Teenaa ana tino
haanauna raa iloo ma ki see illoa atu kiaa ia.”[☆]

⁵ Jesus ni see lavaa te hakassura ni mahi TeA-
tua i te kina naa; a Ia ni hakapiri koi tana rima
iaruna naa uruaitama emmaki no taukalleka
naa tama naa. ⁶ A Ia ni teki iloo i naa tama naa
ni see hakannoo kiaa Ia.

[☆] 6.4 Jn 4.44

*Jesus e heuna te taka sinahuru maa te takarua
disaipolaana raa ki oo*

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

⁷ Jesus ni aru ake ki tana taka sinahuru maa te takarua disaipolraa kiaa Ia. Teenaa uui atu iloo Ia naa mahi TeAtua kilaatou, kilavaa laatou te hanahana naa tippua. Araa heunatia iloo Ia naa tama naa ka oo, tiki takarua, no mee ana heuna. ⁸ Teenaa a Ia ni taratara ake peelaa kilaatou, “Kootou seai ni mee ma ni haraoa, naa paeke ehahao hekau, aa ma ni mane etoo ka oo makootou; kootou tookoi naa tokotoko kootou.” ⁹ Kootou hakao nitaka ma kootou, tevanaiaa kootou seetoo maa nissoka kahu maa kootou.” ¹⁰ A Ia ni vanaake hoki peelaa, “Naa hare kootou e toa ki nnoho raa, kootou ku nnoho tonu inaa hare naa ki tae kite ssao kootou e massike i te matakaaina naa ki oo. ¹¹ Aa ki mee naa tama te matakaaina naa see oo atu no toa kootou aa see hii hakannoo ki kootou, kootou ku tiiake te matakaaina naa aa kootou ku oo. Te saaita kootou e oo raa, kootou ku tahitahi naa kerekere e mmau inaa ororo vae kootou, ki illoa naa tama naa maa te tiputipu laatou e hakasura raa e sara.”

¹² Teenaa oo iloo naa disaipolraa no hakaea ki te henua ki ffuri naa manava laatou no tiiake te tiputipu e ppena naa haisara. ¹³ Te loपो tama e uruhia naa tippua raa ni haia laatou no taukalleka, aa e tammaki naa tama e mmaki ni mumurua laatou kite ssunu te oliv no malolloo.

☆ **6.8** Lk 10.4-11   ☆ **6.11** Acts 13.51   ☆ **6.13** Jas 5.14

Te mate John Baptis
(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

¹⁴ Herod, te tuku Galilee raa, ni lono i naa vana Jesus ni mee naa, teenaa ite henua hakkaatoa e taratara i aa Ia. Aaraa tama e taratara peelaa, “John te Baptis raa ku ora hoki, teenei e lavaa ai te tama nei te hakassura naa mahi TeAtua.”

¹⁵ Aaraa tama iaa e taratara peelaa, “Teenei ko Elijah.”

Aa aaraa tama e mee maa, “Teenei se pure TeAtua, e mee pee ko naa pure TeAtua imua.”✧

¹⁶ Te saaita Herod ni lono i naa vana nei raa, a ia ni mee tana taratara peelaa, “Tama naa ko John te Baptis, te tama ni tuutia a nau tana ua no mate; aa teenei ttama nei ku ora hoki.” ¹⁷ Teelaa ko Herod raa ni mee ake ki ana roorosi raa ki saisaitia John, aa ku peesia ki loto te hare karapusi. A ia ni mee tana vana naa i aa ia ni aavanatia a ia Herodias, te aavana tana taina, Philip. ¹⁸ John te Baptis maraa e hai ake lokoi peelaa ki Herod, “Te mee raa e sara ma koe ki aavanatia a koe te aavana too taina!”✧

¹⁹ Herodias ni taka ma tana lotoffaaeo i John; a ia ni hiihai maa John ki taia ki mate, tevana iaa tana vana naa ni see akottia. ²⁰ Ite aa i Herod ni iloa maa John setama e sosorina taukareka aa setama hoki e tonu tana ora. Teenaa ki mee ake a ia ki naa tama e heheuna i aa ia raa ki see taia John. Niaaina maa naa mannatu Herod maraa see tonu i ana saaita elono i naa taratara John raa, a ia maraa e hii hakannoo koi ki ana taratara.

✧ **6.15** Mt 16.14; Mk 8.28; Lk 9.19   ✧ **6.18** Lk 3.19-20

21 Te ssao Herodias ki mee tana vana hakallika naa ku tae. Teenaa ko te aso te kaikai elasi Herod ni mee, ki hakamaatino tana aso ni haanau mai. Aia ni aru ki naa hakamau te kaaman, naa hakamau ana soldia, aa ma naa tama hakamaatua iloto Galilee, ki oo ake ki tana kaikai naa. 22 Herod laatou ma naa tama ni oo ake ki te kaikai naa ni hakahiahia ina te taupu Herodias i tana saaita ni hanake no anu imua laatou. Teenaa mee ake iloo Herod peelaa ki te taupu naa, “Kainnoo mai too mee e hiihai, aa nau ma ki kauatu kiaa koe.” 23 Herod ni tuku hoki tana taratara peelaa, “Se aa taau e kainnoo mai, nau ma ki kauatu. Niaaina ki mee maa koe e hiihai ma ki kauatu se vasi i aku mee hakkaatoa raa, nau ma ki kauatu kiaa koe!”

24 Teenaa hano iloo te taupu raa no vasiri ake ki tana tinna, “Se aa taaku ki kainnoo?”

Tana tinna raa ki mee ake, “Vanaatu i aa koe e hiihai ki kauatu te pisouru John te Baptis.”

25 Teenaa tere iloo te taupu naa no mee ake peelaa ki te tuku, “Nau e hiihai maa koe ki haaoa mai te pisouru John te Baptis ki loto se peesini aa ku toomai kiaa nau i te saaita nei lokoi!”

26 Te manava te tuku raa ni hakallika iloo i te taratara te taupu raa ni kauake, tevana iaa aia kusee lavaa te sahea aia te taupu naa, iteelaa setaratara aana ni tuku kallono kattoo naa tama ni oo ake ki te kaikai naa. 27 Teenaa heunatia iloo aia tana roorosi tokotasi ki hano no toomai te pisouru John. Te roorosi naa ni hano ki te hare karapusi raa no tuutia iloo ia te pisouru John. 28 Araa haaoa iloo ia te pisouru raa ki loto te peesini ka too ake no kauake ki te taupu, teenaa kauake iloo te taupu raa ki tana tinna. 29 Te saaita

naa disaipol John ni llono raa, oo ake iloo laatou no too tana haitino no tanumia.

Jesus e haanai te kuturana tama e lasi
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Naa aposol raa ni ahe ake ki Jesus no taratara ake i naa vana katoou laatou ni mee aa ma naa taratara laatou ni akonaki kite henua.

³¹ Etammaki iloo naa tama ni oo ake ka oo peenaa ite kina Jesus enoho ma ana disaipol, ka seelavaa naa tama naa tekkai hakaraaoi. Teenaa ki mee ake peelaa Jesus ki ana disaipol, “Taataou ki oo kisekina no nnoho soko taataou, kilavaa kootou te hakamalolloo.” ³² Teenaa massike iloo laatou no kkake ite poti raa ki oo ki se kina see nnohonia te henua.

³³ Tevana iaa te lopotama nikkite ite saaita laatou ni massike ka oora ni mmate maa teelaa ko Jesus ma ana disaipol; naa tama naa ni hakataka i naa matakaaina raa ka ffuro vaauta no ttae kite kina Jesus ma ana disaipol raa ma ki hakattau ake. ³⁴ Te saaita Jesus ni sepu ite poti raa no kite ite kuturana elasi naa raa, tana manava nillee iloo, i naa tama naa ku mee ma ko naa sipsip e lellere huri, see hai tama e mmata ake kilaatou. Ana kaamata iloo

Ia te akonaki ake turaa mee iloo e taukalleka TeAtua. ✧ ³⁵ Ite saaita naa raa te laa raa ku taupiri ki suru, teenaa oo ake iloo ana disaipol raa no mee ake ki Jesus, “Taataou kupoonia, aa te kina nei see nnohonia. ³⁶ Heunatia naa tama naa ki oo no taavi ni kaikai maa laatou i naa matakaaina e ttuu taupiri mai.”

✧ **6.34** Num 27.17; 1 Kgs 22.17; 2 Chr 18.16; Ezek 34.5; Mt 9.36

³⁷ Araa nei Jesus ni huri atu are no mee ake ki laatou peela, “Kootou naa ki kauake ni kaikai maa naa tama naa ki kkai.”

Ana disaipol raa ki mee ake, “Koe e hiihai maa maatou ki oo no pesi ni sehua e-lua naa siliva ki naa kaikai ki kkai naa tama nei?”

³⁸ Teenaa ki mee ake Jesus ki laatou, “Kootou oo no mmata maa e hia naa haraoa taatou koi takkoto.”

Naa disaipol raa ni ahe ake no mee ake peela, “Teelaa ni haraoa e rima aa naa ika e lua.”

³⁹ Araa vanaake iloo Jesus ki laatou ki hakapaapaaria naa tama raa aa ku haia ki nnoho ite vvee, naa tama koi ki hakapaa no nnoho laaou kina.

⁴⁰ Teenaa nnoho iloo naa tama naa inaa kina laaou naa; e mee naa kuturana e lava itelau aa aaraa kuturana e lava tana tino rima naa tama e nnoho hakapaa.

⁴¹ Jesus ki too naa haraoa e rima ma naa ika e lua raa no ttoka ki te lani ka taku ki Te Atua. Araa ttohi iloo naa haraoa raa no kauake ki ana disaipol raa ki vaevae ki naa tama. A Ia ni vaevae atu naa ika e lua raa hoki ki naa tama naa hakkaatoa.

⁴² Naa tama ite kina naa ni kkai katoo no pposu.

⁴³ Teenaa oo atu iloo naa disaipol raa no ffao naa kete e sinahuru maa rua no ppii ki naa kaikai ni ttoe.

⁴⁴ Te kooina naa taanata hakkaatoa ni kkai ite kina naa e lava naa simata e rima.

Jesus e sare vaaruna te kirikiri ttai

(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

⁴⁵ Saaita naa lokoi, Jesus ku haia a Ia ana disaipol raa ki oo no kkake ki te poti laaou raa aa laaou ku oo imua ki Bethsaida,

i telaa vasi te namo. A Ia iaa ku noho ki heunatia a Ia te kanohenua naa ki oo ki naa matakaaina laatou. ⁴⁶ Ite saaita te kanohenua naa ku oti te heunatia a Ia ka oora, hano iloo Ia ki aruna te tamaa mouna tokotasi no taku. ⁴⁷ Ite saaita telaa ni suru raa, te poti naa disaipol raa kutae kilototonu te namo; Jesus iaa enoho soko Ia iuta. ⁴⁸ A Ia nikite i ana disaipol raa seelavaa te aro hakatuu kite matani e oko haimahimai imua laatou mataavaka. Ite ssao naa manu maraa ettani ite tahaata raa, Jesus ni sasare ake vaaruna te kirikiri ttai. A Ia ni taupiri koi ki hakaraka i-laatou, teenaa kkite iloo naa disaipol raa i aa Ia. ⁴⁹ Te saaita ana disaipol naa ni kkite i ana sasare ake vaaruna te kirikiri ttai raa, naa tama naa nittau maa Ia setipua. Teenaa kittani huri naa tama naa. ⁵⁰ Naa tama naa ni poreppore i naa mattaku laatou i te kkite ana laatou i aa Ia.

Jesus ni huri atu i te saaita naa lokoi no mee ake ki laatou, “Kootou see mattaku, te nei ko nau!”

⁵¹ Teenaa kake atu iloo Ia kiloto te poti naa tama naa, ka marino hakaoti te matani. Ana disaipol raa ni oho hakaoti iloo, ⁵² ilaatou ni hakatuu nataa iloo ma Jesus ni haanai peehea te lopo tama ki naa haraoa koi e moosi.

*Jesus e hakamasike naa tama e mmaki
i Genesaret
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Laatou ni tere no tae ake iloo i te matakaaina Genesaret, teenaa taurailoo laatou poti raa i te kina naa. ⁵⁴ Ite saaita laatou koi ssepu ilaatou poti raa, naa tama i te kina naa ni mmate lokoi maa teelaa ko Jesus. ⁵⁵ Teenaa ffuro iloo

naa tama naa vaaroto naa matakaaina kato
 i te kina naa, no sausau ake naa tama e mmaki
 ma naa moelana laatou raa ki naa kina laatou
 ellono maa Jesus ku noho. ⁵⁶ Inaa matakaaina
 hakkaatoa Jesus ni hano raa, naa tama
 i naa kina naa maraa e too ake naa tama laatou
 e mmaki raa no hakamoe iloto naa maket,
 ka ttaro ki Jesus ki tiiake naa tama e mmaki naa
 ki ppa koi naa rima laatou ki te tpa
 tana kkaahu. Teenaa naa tama kato ni ppa
 naa rima laatou ki tana kkaahu naa ni malolloo
 hakkaatoa.

7

Te akonaki naa tippuna *(Mt 15.1-9)*

¹ E mee naa Faarisi ma naa tisa naa Loo
 ni oo ake i Jerusalem no kktu ake ki Jesus.

² Naa tama naa nikkite maa aaraa disaipol
 ekkai koi ma naa rima laatou see fuiffui
 hakaraaoi ki mataffua; te tiputipu e haia naa Jew
 maa e hakallika.

³ Teenaa i naa Faarisi ma naa Jew raa
 hakkaatoa e tautari ki naa sosorina naa tippuna
 laatou imua. Naa tama naa e fuiffui
 hakaraaoi iloo naa rima laatou i te saaita
 laatou kumee kikkai. ⁴ Aa kimee maa
 ni kaikai naa tama naa e taavi mai i te maket raa,
 naa tama naa e fuiffui naa haitino laatou imua
 ki mataffua, aa ka see kkaiai laatou. Laatou
 e tautari hoki ki aaraa loo laatou ni kauake
 naa tippuna laatou, teenaa ki huihui hakaraaoi
 laatou naa kap, naa sosopana, naa peesini, aa
 ma naa ketol laatou.

5 Teenaa vasiri ake iloo naa Faarisi ma naa tisa naa Loo raa peelaa ki Jesus, “Ai oo disaipol raa see tautari ai ki naa taratara ni kaumai naa tippuna taatou imua? Ai laatou e kkai ai ma naa rima e kerekkere laatou?”

6 Jesus ki hakaake ake, “Naa tama e kaikailua! Isaiah ni taratara tonu iloo i ana taratara ni sissii i tana laupepa i kootou:

‘Naa tama nei e lotu mai koi ki naa maaisu laatou, aa naa manava laatou iaa e mmao haaeo iloo i aa nau.

7 Naa tama naa e lotu vare koi, i laatou e tautari are ki naa loo naa tamavare, ka hai maa teelaa ko naa Loo TeAtua!’☆

8 “Naa Loo TeAtua raa e hakakkeena kootou no tautari are kootou ki naa akonaki naa tamavare te maarama nei.”

9 Jesus ku ttao atu hoki, “Kootou e illoa iloo ma ki hakakke ina kootou naa Loo TeAtua kilavaa kootou tetaaohi ki naa akonaki naa tippuna kootou. 10 Teenaa i kootou e mee maa i Moses ni taratara peelaa, ‘Hakannoo ki tootamana ma tootinna. Ttama e mee hakallika tanatamana ma tanatinna raa ki taia ki mate.’☆ 11 Tevana iaa kootou e hai maa ki mee setama e taratara ake peelaa ki tana tamana ma tanatinna, ‘Naa mee koorua e kauatu nau ma ki tokonaki ki koorua raa, teenaa ni mee ni kauatu nau ki TeAtua.’ 12 Teenaa te tama naa ku haia kootou ki sei anavana ki mee maa ana maatua. 13 Ite ara nei raa, naa taratara TeAtua raa ku ttiake kootou i naa akonaki kootou e kauake ki aaraa tama. Kootou maraa e mee te topo vana peenei.”

☆ 7.7 Is 29.13 (LXX) ☆ 7.10 Ex 20.12; 21.17; Lev 20.9; Deut 5.16

*Naa mee e mee te tama ki kerekere
(Mt 15.10-20)*

¹⁴ Ki otiraa Jesus ku kannaaake hoki ki te kuturana raa peelaa, “Kootou katoo hakannoo mai ki illoa kootou. ¹⁵ Te mee itaha e too te tama kiloto tana manava raa, seelavaa te mee te ora te tama naa ki kerekere. Teelaa are ko te mee e au kitaha te maaisu te tama, teelaa e mee te ora te tama ki kerekere. ¹⁶ [Ki mee maa kootou e fiffai ki illoa kootou, kootou ku hakannoo mai!”]

¹⁷ Teenaa i tana saaita ni masike i te kuturana raa no uru kiloto te hare raa, ana disaipol raa ni vasiri ki illoa laatou i te hakataakoto tana taratara ni kauake. ¹⁸ Jesus ki mee ake, “Eaa? Kootou hoki e vvare ma ko naa tama naa? Te mee te tama ekai ka hano kiloto tana manava raa seelavaa te mee te ora te tama ki kerekere. ¹⁹ I te aa, naa kaikai naa see oo ki tana hatumanava; naa kaikai naa e uru koi ki tana manava, aa kioti koi ku oomai kitaha.” (Iana taratara emee nei raa, Jesus e mee maa naa kaikai hakkaatoa etaukalleka te kkai.)

²⁰ A Ia ki mee ake hoki, “Te mee are e suraiho i te ora te tama raa, teenaa te mee e mee te tama ki kerekere. ²¹ I te aa, naa tiputtipu e hakallika nei e ssura iho i te hatumanava te tama: naa mannatu e hakallika, te tiputipu hai huri, manava kailaarao, te maanatu ki taa tama, hai huri ma te aavana telaa tama, ²² te manava kaimmate i te mee, te sosorina hakallika ki telaa tama, taratara kailaarao, manava see napa, manava ssano, manava e tupetupe tama, manava ahu, aa te sosorina vvare. ²³ Naa tiputtipu

hakallika nei hakkaatoa e ssura iho i te ora te tama, teenaa e mee ai te tama naa no kerekere.”

*Te ffine haka Syria
(Mt 15.21-28)*

²⁴ Teenaa hano iloo Jesus kite kina e taupiri kite matakaaina Tyre. A Ia ni hano no noho iloo ite hare tokotasi, aa a Ia ni see hiihai maa nitama ki illoa maa Ia ite kina naa. Ara nei a Ia ni ilotia koi. ²⁵ Te ffine tokotasi, e mee tana tamariki ffine e uruhia te tipua hakallika, ni lono maa Jesus ku noho ite kina naa. Teenaa te ffine naa ni hanake ite saaita naa loko no tuu ki ana turi imua naa vae Jesus. ²⁶ Te ffine naa sei se Jew, a ia ni haanau ite matakaaina Fonisia iloto Syria. A ia nitani ake ki Jesus ki hanaa te tipua i tana tamariki ffine. ²⁷ Teenaa ki mee ake Jesus, “Naa tamalliki maatou raa ki tiiake ki kikai no pposu imua. Te mee raa see tonu ma naa kikai naa tamalliki naa etoa no peesia ki naa poi.”

²⁸ Te ffine raa ki mee ake, “Te Ariki, naa poi e moemmoe vaararo naa tee voo raa maraa e kikai hoki naa kikai e ttoe naa tamalliki!”

²⁹ Teenaa ki mee ake Jesus kiaa ia, “Too maanatu naa etonu. Ahe ki too hare, koe ma ki kite maa te tipua raa ku oti te hakataha i too tamariki!”

³⁰ Te ffine naa ni hano kihare no kite iloo i naa moe tana tamariki raa i ana moelana; te tipua raa ni hakataha maaoni i aa ia.

*Jesus e haia a Ia te tama e tturi ana kautarina,
aa see iloa te taratara*

³¹ Kiotiraa Jesus kumasike inaikina iTyre naa nohano vaaroto Saidon kite Namo Galilee, teenaa aIa nihano vaaroto tekina ettapa ma ko Dekapolis*. ³² E mee naa tama nitoo ake laatou tetanata ki Jesus; ttama naa etturi ana kautarina aa see iloa tetaratara. Naa tama naa nimee ake ki Jesus ki hakapiri tana rima ki aruna tetanata raa ki taukareka ia. ³³ Jesus nittaki tetanata naa hakavasi itaha te kuturana no ppono ana mataarima kiloto ana kautarina, kiotiraa saavare iloo ki ana mataarima no hakapaa ki te arero tetanata naa. ³⁴ Teenaa ttoka iloo Jesus ki te lani no pesi tana maanava ka mee ake peelaa ki te tanata, “Effata!” e mee maa, “Taraki!”

³⁵ Saaita naa lokoi raa tetanata naa kulono. Aia hoki kulavaa tetaratara hakaraaoi. ³⁶ Teenaa mee ake iloo Jesus ki naa tama raa ki see oo no taratara ake ki ni tama itana vana nimee nei. Tevana ia, niaaina maa Jesus e hai ake lokoi peenaa ki see taratara laatou raa, te henua nihakaea peenaa iana vana nimee. ³⁷ Naa tama kato nillono ite vana nimee naa ni oho naa mouri laatou. Laatou nimee naa taratara laatou peelaa, “Naa vana kato tetama nei e mee nei e taukalleka. Naa tama hoki etturi naa kautarina laatou aa see illoa tetaratara raa e haia aIa no taukalleka.”

8

Jesus e haanai naa tama e lava naa simata

---

* **7.31** Dekapolis; teenaa ko te taratara e mee maa, 'naa Matakaaina e Sinahuru'

e haa

(Mt 15.32-39)

¹ I naa aso naa koi, telaa kuturana e lasi ni oo ake no kktutu ake ki Jesus. Saaita naa kaikai naa tama naa ni oti raa, Jesus ki mee ake ki ana disaipol, ² “Nau e aroha i naa tama nei, i naa tama nei kullava iloo naa aso laatou e toru ni nnoho ma nau, aa teenei laatou kusee hai kaikai. ³ Kimee maa laatou ekaavea a nau see kkai ki naa hare laatou, naa tama naa ma ki takalloo no ssina i te ara, iaaraa tama laatou ni oo mai iloo i naa kina e mmao.”

⁴ Teenaa ki vasiri ake ana disaipol, “Taatou ma ki llave nikaikai peehea i te kina see nohoria nei ki haanai naa tama nei?”

⁵ Jesus ki vasiri ake, “E hia naa haraoa e nnoho ma kootou?”

Ana disaipol raa ki mee ake, “E hitu.”

⁶ Araa vanaake iloo Jesus ki te kanohenua naa ki nnoho kilaro. Teenaa too iloo Ia naa haraoa e hitu naa no taku ki TeAtua. Ki oti raa, tohitohi iloo naa haraoa raa no kauake ki ana disaipol raa ki vaevae ake ki naa tama. Araa oo iloo naa disaipol raa no vaevae naa haraoa. ⁷ Naa disaipol naa hoki ni mee naa uruai ika laatou. Jesus ni too naa ika naa no taku ki TeAtua, ara a kauake hoki naa ika naa ki ana disaipol raa ki too no vaevae ki naa tama.

⁸ Naa tama raa hakkaatoa nikkai no pposu. Teenaa oo iloo naa disaipol raa no ffao ake naa kaikai naa tama naa ni ttote; laatou raa ni ffao naa kete e hitu no ppai. ⁹ Te kooina kattoo naa taanata i te kina naa e lava naa simata e haa. Ki oti raa heunatia iloo a Ia naa tama naa ka oo ki naa matakaaina laatou. ¹⁰ A Ia ia a kukake

ma ana disaipol raa ki te poti laatou raa ka oo ki te matakaaina Dalmanuta.

Naa Faarisi raa ku mee ake ki Jesus ki huri ake naa mahi TeAtua

(Mt 12.38-42; 16.1-4)

¹¹ E mee naa Faarisi ni oo ake ki Jesus no hakatauttou laatou. Naa tama naa ni sessee ara ma ki hakasara se vana maa Jesus, teenaa vanaake iloo laatou ki Jesus ki hakasura se mirakol, ki huri ake peelaa maa naa mahi TeAtua etakkoto i aa Ia. ¹² Jesus ni pesi tana maanava no mee ake peelaa ki laatou, “Se vana peehea naa tama ite ssao nei e sessee ma kikkite laatou maa ni mirakol? Nau e vanaatu ki kootou! See hai vana peenaa ma ki hakasuratia ki kikkite naa tama nei!”[☆]

¹³ Teenaa masike iloo Jesus no ahe ki te poti laatou raa no hano ki telaa vasi te namo.

Matamata hakaraaoi naa akonaki hakallesi naa Faarisi ma Herod

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Naa disaipol raa ni ssiri ma ki too ake ni haraoa killava ilaatou; teelaa se haraoa koi tokotasi laatou ni too ake i te poti.

¹⁵ Jesus ki mee ake ki laatou, “Kootou ki roorosi hakamattoni lokoi i te iis naa Faarisi raa ma Herod.”[☆]

¹⁶ Teenaa kaamata iloo naa disaipol raa te taratara soko laatou: “Tama nei e taratara peenei i taatou see hai haraoa.”

¹⁷ Jesus ni iloa inaa taratara naa tama naa e hai, teenaa vasiri ake iloo Ia peelaa, “Ai

[☆] **8.11** Mt 12.38; Lk 11.16   [☆] **8.12** Mt 12.39; Lk 11.29   [☆] **8.15** Lk 12.1

kootou e taratara ai i te see hai haraaoa kootou? Naa pisouru kootou seki massaro iloo? Kootou ku manava makattau peehea? ¹⁸ Kootou e mee naa karamata kootou, aa kootou seekkite peehea? Kootou e mee naa kautarina kootou, aa kootou se llono peehea? Kootou se hakamaarona? ¹⁹ Itaku saaita nittohi naa haraaoa e rima raa ka haanai naa simata e rima naa taanata, e hia naa kete e ppii kootou ni ffao i naa kaikai nittoe?”

Naa disaipol raa ki mee ake, “Sinahuru maa rua.”

²⁰ Jesus ki mee ake hoki, “Aa itaku saaita nittohi naa haraaoa e hitu ka haanai naa simata e haa, e hia naa kete e ppii kootou ni ffao i naa kaikai nittoe?”

Naa disaipol raa ki mee ake “E hitu.”

²¹ Teenaa ki mee ake Jesus, “Aa teenei kootou seki illoa iloo?”

Tetama eppuni anakaramata e haia Jesus no taukareka i Bethsaida

²² Jesus ma ana disaipol raa ni oo no ttae iloo ki Bethsaida, teenaa e mee naa tama i te kina naa ni too ake laatou te tanata tokotasi eppuni ana karamata no ttaro ake ki Jesus ki paa tana rima i te tanata raa ki taukareka. ²³ Jesus ki ppiki kite rima te tanata raa no hakattaki kitaha te henua naa. Teenaa saavare iloo ki naa karamata te tanata raa ka ppoo atu ana rima ki ana karamata. Araa vasiri ake iloo Ia peelaa ki te tanata, “Koe e hai mee e kite?”

☆ **8.18** Jer 5.21; Ezek 12.2; Mk 4.12

24 Te tanata raa ni ttoka ki aruna no mee ake peelaa, “Uee, nau e kite i naa tama, tevana iaa laatou e tiputtipu ma ni laakau e sassare.”

25 Jesus ki ppoo hoki ana rima ki ana karamata. Saaita nei raa te tanata naa kulavaa te ttoka, teenaa a ia kulavaa te kite hakaraaoi i naa mee hakkaatoa. 26 Teenaa heunatia iloo Jesus te tanata naa ka hano, tevana iaa a Ia ni vanaake peelaa ki te tanata naa, “Koe see ahe atu ki te matakaaina naa.”

*Peter e taratara maa Jesus ko te Mesaea
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)*

27 Jesus ma ana disaipol raa ni massike i Galilee ka oo iloo ki naa matakaaina ettuu tauppiri ki Sisaria Filipai. Saaita laatou ni sassare ka oo raa, Jesus ni vasiri ake kilaatou, “Te henua e taratara maa nau ko ai?”

28 Ana disaipol raa ki mee ake, “E mee naa tama e hai maa koe ko John te Baptis, aa aaraa tama e hai maa koe ko Elijah. Aaraa tama iaa e hai maa koe se pure i naa pure TeAtua.”✧

29 Teenaa vasiri ake iloo Jesus kilaatou, “Ai kootou? Kootou e mee maa nau ko ai?”

Peter ki mee ake, “Koe naa ko te Mesaea.”✧

30 Teenaa taratara ake iloo Jesus kilaatou, “Kootou see taratara ake ki ni tama i aa nau.”

*Jesus e taratara hakaoti i tana mate
(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)*

31 Teenaa kaamata iloo Jesus te akonaki ake ana disaipol: “Ttama te Henua raa ma ki hakallono iloo ki te isu, aa ma ki hakakkee ina naa tama hakamaatua

naa Jew, naa maatua hakamaatua, aa ma naa tisa naa Loo. Ttama naa ma ki taia no mate, tevana iaa a Ia ma ki masike no ora hoki i te ttoru naa aso.”³² Jesus ni taratara ake hakaraa oi iloo itana mate naa ki naa tama naa. Teenaa huri atu iloo Peter no ttaki iaa Ia ki te vasi no nutua.³³ Jesus ni karopa no ttoka iloo ki ana disaipol, teenaa huri atu iloo no nutua a Ia Peter: “Satan, hakataha iaa nau. Teenaa seai ni mannatu TeAtua naa etaka ma koe, teenaa ni mannatu naa tama te maarama nei!”

³⁴ Araa kannaa iloo Jesus ki ana disaipol aa ma naa tama ettuu ite kina naa no mee ake peelaa, “Ki mee setama e hiihai maa ia ki tautari kiaa nau, a ia ki see hakataakoto kiaa ia soko ia, aa ia kussau tanakros raa no tautari mai kiaa nau.✧³⁵ Ite tama e hakaseresere tana ora raa, a ia ma ki see kite te ora maaoni; aa te tama e tiiake mai tana ora ki haia a ia aku heuna aa ma naa heuna te Lono Taukareka raa, ttama naa ma ki taaohi te ora maaoni.✧³⁶ Seaa e taukareka ma ki sura ite henua, ki mee maa naa mee katoo ite maarama nei e tauhia laatou, aa laatou iaa se taaohi te ora maaoni? Seai iloo!³⁷ See haimee hoki te henua elavaa te hookii ma seuruhana ki haka ahe ake naa ora laatou.³⁸ Ki mee maa setama enapa iaa nau aa iaku akonaki, ite nnoho taatou ma naa tama see illoa i TeAtua aa esosorina hakallika ite ssao nei raa, teenaa te Tama te Henua raa ma ki napa iaa ia itana saaita ma ki au iloto naa mahi tana Tamana ma naa ensol e ttapu.”

✧ **8.34** Mt 10.38; Lk 14.27 ✧ **8.35** Mt 10.39; Lk 17.33; Jn 12.25

9

¹ Araa teenaa, vanaake hoki Jesus kilaatou peelaa, “Nau e kauatu te taratara maaoni nei ki kootou: Tesaaita te Nohorana TeAtua e tae mai raa, aaraa tama ikootou ettuu i te kina nei koinnoho. Teenaa naa tama naa ma kittae ake no kkite inaa noho hakamaatua TeAtua i tana Nohorana.”

Naa mahi TeAtua e hakatii maarama mai i te haitino Jesus

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

² Naa aso e ono ku oti te llaka raa, Jesus ni toa a Ia Peter laatou ma James aa ko John, ka oo laatou kiaruna temouna emoe kiaruna, no nnoho soko laatou. Teenaa kikkite ana disaipol naa i naa hakatii maarama ake naa mahi TeAtua i te haitino Jesus. ³ Ana hekau e hakao raa ni huri no kkiva ka makkini hua. See hai tama i te maarama nei e lavaa te huihui ana hekau no makkini peelaa. ⁴ Teenaa kkite iloo te takatoru naa i naa hakassura ake Elijah ma Moses no ttuu ka hai taratara ma Jesus.

⁵ Peter kikannaa ki Jesus, “Rabai, etaukareka iloo imaatou ennoho i te kina nei! Maatou ku hakatuu ni tamaa hare e toru: too hare, te hare Moses, aa te hare Elijah.” ⁶ Peter ni see iloa i tana taratara ki mee, teenaa ilaatou ni mattaku hakallika iloo.

⁷ Teenaa irihia ake iloo te uruaoa raa no uhi ake vaaruna laatou. Araa te reo raa ku taratara iho iloto te uruaoa: “Teenei taku Tama ellee ai taku manava. Kootou hakannoo atu kiaa Ia!” ⁸ Naa disaipol raa ni hurihuri no ttoka atu raa nei,

✧ 9.2 2 Pet 1.17-18 ✧ 9.7 Mt 3.17; Mk 1.11; Lk 3.22

ku see hai tama ku ttuu mai; teelaa ko Jesus soko Ia ku tuu ma laatou.

⁹ Saaita laatou koi sassare mai ki laro te mouna raa, Jesus ku ppui ake hakaoti tana taratara ki laatou: “Kootou see hakaari ake ki ni tama inaa mee kootou ni kkite. Kootou ttari ki te saaita te Tama te Henua raa ku oti te masike ake hoki i te mate.”

¹⁰ Naa tama naa ni hakannoo ki naa taratara Jesus, tevana iaa laatou ni vasirisiri soko laatou peelaa, “Te taratara ttama nei e mee maa e masike i te mate, e mee maa e aa?”

¹¹ Teenaa vasiria iloo laatou Jesus, “Ai naa tisa naa Loo raa e taratara ai maa Elijah ki hakasura mai imua?”[☆]

¹² Jesus ki mee ake, “Elijah ma ki hakasura mai maaoni imua no hakattonu hakaoti naa mee hakkaatoa. Ai te Laupepa Tapu raa iaa e sissii peelaa maa te Tama te Henua raa ma ki hakallono isu aa ma ki hakakkee ina te henua?”¹³ Aa te nei nau ku vanaatu ki kootou: Elijah ku oti te hakasura iho, teenaa te henua ni ffuri atu no mee pakavaina a ia, e mee koi pee ko naa taratara te Laupepa Tapu raa e taratara iaa ia.”

Te tamariki tanata e uruhia te tipua e haia Jesus no taukareka

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

¹⁴ Saaita Jesus ma te takatoru raa ni ttae atu ki aaraa disaipol laatou raa, laatou ni kkite i te lopo tama e ttuu alleha i naa tama laatou naa. Teenaa e mee naa tisa naa Loo e ttuu ka hakatauttou laatou.¹⁵ Naa tama naa ni tteki hakaoti i te saaita laatou ni kkite i Jesus,

[☆] 9.11 Mal 4.5; Mt 11.14

teenaa ffuro hiahia atu iloo laatou kiaa Ia.
 16 Jesus ki vasiri ake ki ana disaipol, “Kootou e hakatauttau ma naa tama naa i te aa?”

17 Te tanata tokotasi iloto te kuturana raa ki mee ake, “Rabai, nau ni toomai taku tamariki tanata ki mmata koe iaa ia; taku tama naa see lavaa te taratara i teelaa see tipua hakallika raa e tau iaa ia. 18 Te saaita te tama nei maraa e uruhia te tipua raa, a ia maraa e peesia ki te kerekere raa ka kkoo mai naa pepeau raa itana pukua. Teenaa a ia maraa emoe ka kakarati ana niho, aa ki oti ku moe makattau mai tana haitino hakkaatoa. Nau ni vanaake ki oo disaipol raa ki haia taku tamariki nei ki taukareka, tevana iaa laatou ni see lavaa te haia laatou.”

19 “Kootou kullono nataa peehea! E aa? Teenei sessao huapotopoto taatou nittaka hakapaa ka tokonaki nau ki kootou? Toomai te tamariki tanata naa kiaa nau!”

20 Teenaa too ake iloo laatou te tamariki raa ki Jesus.

Saaita te tipua e tau i te tamariki tanata naa ni kite i Jesus raa, peesia iloo ia te tamariki raa kilaro ka moe te tamariki raa ka takahuri vaaruna te kerekere, aa naa pepeau raa e kkoo iho i tana pukua.

21 Jesus ki vasiri ake ki te tamana te tamariki tanata, “Ttama nei ni kaamata no mee peenei i te saaita hea?”

Te tanata raa ki mee ake, “A ia ni kaamata iloo i tana saaita koi tamariki. 22 E tammaki naa saaita te tamariki tanata nei maraa e peesia te tipua hakallika naa kiloto te ahi aa kiloto te vai, teenaa ma ki mate taku tama nei. Aroha

i maaua, aa ki mee koe e lavaa te tokonaki mai, koe ku haia a koe taku tamariki nei ki taukareka!”

²³ Jesus ki mee ake, “Ai koe e mee mai ai peelaa, ‘Ki mee maa nau e lavaa’? Te tama e lono maaoni iaa nau raa e lavaa te mee te kau vana hakkaa-toa.”

²⁴ Te tamana te tamariki naa ni huri atu no kannaa ke loko i peelaa ki Jesus, “Nau e lono i ootaratara, tevana iaa koe ki tokonaki mai ki see maaanatu tammaki nau!”

²⁵ Jesus ni kite maa naa tama raa ku kuku ake ki naa vasi laatou, teenaa ki varo ia peelaa ki te tipua e tau i te tamariki tanata, “Te tipua e ppuni ana kautarina aa see lavaa te taratara nei, Nau e vanaatu kiaa koe: hakataha i te tamariki naa aa koe ku see lavaa hakaoti te ahe atu kiaa ia!”

²⁶ Te tipua raa ni kappisi ana varo ka peesia a ia te tamariki raa ka moe no ppore i te kerekere; a ia iaa ku uru mai ki taha. Te tamariki tanata naa ni moe seemuu iloo pee ko naa tama ku mmate, teenaa ki taratara naa tama katoo i te kina ma te tamariki raa ku mate. ²⁷ Araa nei Jesus ni kapa ake ki te rima te tamariki naa no hakamasike ki aruna, teenaa tuu iloo te tamariki tanata naa ki aruna.

²⁸ Kimuri raa, i te saaita Jesus ma ana disaipol raa ni nnoho soko laatou iloto te hare raa, ana disaipol raa ki vasiri seemuu ake ki Jesus, “Te tipua hakallika naa ni see lavaa peehea maatou te hanaa?”

²⁹ Jesus ki mee ake, “Naa mee peenei e lavaa koi te tama e taku.”

*Jesus ku taratara hoki i tana mate
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)*

³⁰ Laatou ni massike i te kina naa ka oo vaaroto Galilee. Jesus ni see hiihai maa te henua ki illoa itana kina e hano ma ana disaipol, ³¹ teenaa iaa Ia e hiihai maa laatou ma ana disaipol raa ki nnoho soko laatou, ki kauake ana taratara raa ki ana disaipol. Teenaa a Ia ni taratara ake peela laatou, “Ttama te Henua raa ma ki taakina ki naa tama raa ki taia ki mate, aa imuri naa aso e toru, a Ia ma ki masike i te mate no ora hoki.”

³² Tevana iaa naa disaipol raa ni hakatuu nataa iloo i te taratara Jesus e kauake kilaatou, aa laatou ni mattaku hoki te vasiri ake kiaa Ia.

*Ko ai te tama e hakamaatua?
(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)*

³³ Jesus ma ana disaipol raa ni oo no ttae iloo ki Capernaum, teenaa itesaaita laatou ni uru nonnoho ite hare laatou ma ki nnoho ai raa, Jesus ki vasiri ake ki ana disaipol, “Kootou e hakatautau i te aa iloto te ara?”

³⁴ Naa disaipol raa ninnoho seemuu katoou, ite aa ilaatonaa ni hakatautau ite ara ma ko ai te tama e hakamaatua ilaatonu. ³⁵ Jesus ni noho kilaro no kannaa ki tana sinahuru maa te takarua disaipol raa no taratara ake peela kilaatou, “Tetama e hiihai maa ia kitaka vaamua raa, aia kitaka vaamuri, aa aia hoki ki heheuna ma se poe naa tama hakkaatoa.”

³⁶ Teenaa toa iloo Ia te tamariki tokotasi no hakatuuria imua laatou. A Ia ki ppuake te tamariki raa kiaa Ia no mee ake peela kilaatou, ³⁷ “Ttama emmata ake hakaraa oi

---

✧ 9.34 Lk 22.24 ✧ 9.35 Mt 20.26-27; 23.11; Mk 10.43-44; Lk 22.26

ki se tamariki punaamea peenei iloto taku inoa raa, ttama naa e mmata ake hakaraaoi kiaa nau. Aa te tama e mmata ake hakaraaoi kiaa nau raa, ttama naa see mee maa e mmata ake hakaraaoi koi kiaa nau; ttama naa e mmata ake hakaraaoi hoki ki te tama ni heuna ma ki au nau.”✧

Ttama see taukaa ma taatou raa teenaa se tama kootou
(Lk 9.49-50)

³⁸ John ki mee ake ki Jesus, “Rabai, maatou ni kkite te tanata e hanahana naa tippua iloto too inoa, aa te tanata naa ni puuia maatou, i aa ia see hai te kaavena maatou e tautari iaa koe.”

³⁹ Jesus ki mee ake, “Kootou see puuia ttama naa. See hai tama e ppena naa mahi TeA-tua iloto taku inoa ma ki oti ku taratara hakallika iaa nau. ⁴⁰ I te tama see taukaa ma taatou raa se tama taatou.✧ ⁴¹ Nau e vanaatu maaoni ki kootou, ki mee maa setama ekauatu se vai ki unu kootou i kootou ni tama aaku raa, te tama naa ma ki kauake nau tana tuuhana.✧

Te tiputipu e usu te tama kippena naa haisara
(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

⁴² “Ki mee maa setama e usuhia a ia se tamariki i naa tamalliki punaammea peenei ki see taaohi manava iaa nau, e taukareka iloo ma te tama naa ki saisaitia tana ua ki se hatukaraa, aa ku hakaterekia ttama naa kiloto te moana. ⁴³ Ki mee maa koe e usuhia too rima no see lotu koe iaa nau, tuutia ki motu! Koe e hano ki te lanu ma too vae tokotasi raa, e taukareka iaa ma ki mee ma

✧ 9.37 Mt 10.40; Lk 10.16; Jn 13.20 ✧ 9.40 Mt 12.30; Lk 11.23

✧ 9.41 Mt 10.42

koe e peesia ma oorima e kaatoa kiloto te ahi e ura see mate. ☆ 44 [I te kina naa raa, naa roo ekkai naa tama naa see lavaa te mmate, aa te ahi naa e tuu ka ura peenaa.] 45 Aa ki mee koe e usuhia too vae no see lotu koe iaa nau, tuutia ki motu! Koe e hano ki telani ma too vae tokotasi raa, e taukareka iaa ma ki mee ma koe e peesia ma oovae e kaatoa kiloto te ahi. 46 [I te kina raa, naa roo ekkai naa tama naa see lavaa te mmate, aa te ahi naa e tuu ka ura peenaa.] 47 Aa ki mee koe e usuhia too karamata no see lotu koe iaa nau, kapea ki taha. Koe e hano ma too karamata tokotasi ki te Nohorana Te Atua raa, e taukareka. Teenaa e taukareka iaa ma ki mee ma koe e peesia ma oo karamata e kaatoa kiloto te ahi. ☆ 48 I te kina raa, naa roo ekkai naa tama naa see lavaa te mmate, aa te ahi naa e tuu ka ura peenaa. ☆

49 “Naa ora te henua ma ki hakamaaramatia ki te ahi ki mataffua, e mee pee ko te sol raa e pesi ki naa mee e hakaara ki Te Atua raa ki mataffua.

50 “Te sol raa e taukareka, te vana iaa ki mee maa ku see sol taukareka, te sol naa ma ki haia ki taukareka hoki peehea? ☆

“Naa ora kootou ki mee pee ko naa sol e sol taukalleka, aa kootou ku nnoho laaoi kootou ma aaraa tama.”

10

Jesus e taratara i te tiputipu te hai aavana e mavvae
(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

☆ 9.43 Mt 5.30 ☆ 9.47 Mt 5.29 ☆ 9.48 Is 66.24 ☆ 9.50 Mt 5.13; Lk 14.34-35

¹ Jesus ni masike i te kina naa no hano ki Judea. A Ia ni hano no hakahiti iloo ki telaa vasi te Riva Jordan. I te kina naa raa, te henua ni kkuu ake hoki kiaa Ia. A Ia ni noho hoki no akonaki naa tama naa, e mee pee ko ana vana maraa e mee i aaraa kina.

² E mee aaraa Faarisi ni oo ake kiaa Ia no vasirisiri tipua ina laatou Jesus ki hakasara se taratara maana. Naa tama naa ni oo ake no vasiri peelaa ki Jesus, “Taratara mai, naa Loo taatou raa e taratara maa te tanata raa e lavaa te tiiake ia tana aavana?”

³ Jesus ki vasiri ake hoki kilaatou, “Teelaa se iloa peehea Moses ni kauatu ki kootou?”

⁴ Naa tama naa ni hakahe ake peelaa, “Moses ni hakattana te tanata raa ki sissii imua kiloto selaupepa maa laaua ku see aavana, ki oti are raa, te ffine raa ku heunatia a ia ki hano.”✧

⁵ Jesus ki mee ake kilaatou, “Moses ni sissia a ia teloo nei ki tautari kootou, i kootou e ako nataa iloo. ⁶ Tevana iaa, te saaita TeAtua ni penapena telani ma te kerekere raa, a Ia ni penapena te tanata aa te ffine.✧ ⁷ Teenaa ko te vana te tanata raa e tiiake ia tana tamana aa ma tana tinna raa no hakaapaa ki tana aavana,

⁸ aa laaua ku mee ma se tama tokotasi. Teenaa laaua naa ku see mee hoki ma se takarua; laaua ku mee ma se tama tokotasi.✧ ⁹ Se hai tama te kerekere nei ki vaaea a ia naa mee TeAtua ni hakaapaa.”

¹⁰ Te saaita laatou ni ahe ki hare raa, naa disaipol raa ni vasiri ake ki Jesus i ana mee

---

✧ **10.4** Deut 24.1-4; Mt 5.31 ✧ **10.6** Gen 1.27; 5.2 ✧ **10.8** Gen 2.24

ni taratara ake kilaatou. ¹¹ Teenaa ki mee ake Jesus kilaatou, “Te tanata e tiiake ia tana aavana no aavana i telaa ffine raa, te tanata naa e penā te haisara te aavana huri ki tana aavana mua. ¹² Peelaa hoki te ffine e tiiake ia tana aavana no aavana telaa tanata raa, te ffine naa e penā te haisara te aavana huri.”☆

Jesus ma naa tamalliki punaammea
(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³ E mee naa tama ni too ake naa tamalliki laatoraa ki Jesus ki hakapiri ana rima i aruna naa tamalliki naa, araa nei naa tama naa ni nutua naa disaipol. ¹⁴ Saaita Jesus ni kite i te vana ana disaipol ni mee naa raa, a Ia ni loto iloo ka mee ake peelaa kilaatou, “Kootou tiiake naa tamalliki raa ki oomai kiaa nau, kootou see puuia kootou, i te Nohorana TeAtua raa se kina naa tama e mee pee ko naa tamalliki nei. ¹⁵ Nau e kauatu te taratara maaoni nei. Ki mee setama ehiihai maa ia kitae kite Nohorana TeAtua, a ia ki mee pee ko naa tamalliki punaammea nei.”☆ ¹⁶ Teenaa purutia iloo Ia naa tamalliki naa kiaa Ia no hakapiri ana rima ki aruna laatoraa no hakahiahiaria laatoraa.

Te tama e hai mane
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷ Tesaaita Jesus ni masike hoki ki hano raa, te tanata tokotasi ni tere ake no tuu ki ana turi imua aana no vasiri peelaa kiaa Ia, “Taku Tisa taukareka, nau ki mee peehea kitoo nau te ora e ora hakaoti?”

☆ **10.12** Mt 5.32; 1 Cor 7.10-11 ☆ **10.15** Mt 18.3

18 Jesus ki mee ake, “Ai koe e mee mai ai maa nau e taukareka? See hai tama e taukareka, TeAtua koi soko Ia e taukareka. 19 Koe e iloa i naa loo e mee peelaa, ‘Kootou see taa tama; kootou see hai huri ma naa aavana aaraa tama; kootou see kailaaraotia kootou naa mee aaraa tama; kootou see taratara kailallao ka tuku haae i telaa tama; kootou see sosorina tippua ma ki toa kootou naa mee aaraa tama; hakannoo ki naa taratara too tamana ma too tinna.’”[☆]

20 Te tanata raa ki mee ake, “Taku Tisa, kaa-mata mai iloo i taku saaita koi tamariki raa, nau ni tautari ki naa loo nei hakkaatoa.”

21 Jesus nillee tana manava i te tanata naa, teenaa ttoka tonu atu iloo Ia ki te tanata naa no mee ake, “Etakoto te mee tokotasi ki haia a koe. Too oo hekau raa hakkaatoa no kauake ki aaraa tama ki tauia, aa koe ku vaevae atu oo mane raa ki naa tama see hai mee. Teenaa koe ma ki hai mee etakkoto itelani; aa koe ku au no tautari kiaa nau.” 22 I te saaita te tanata naa ni lono inaa taratara Jesus raa, aia ni mei hakaoti, teenaa ia ia setama e hai mane. Aia ni masike no hano hakaaroha iloo ki tana hare.

23 Jesus ni ttoka ki ana disaipol raa no mee ake, “Te tama e hai hekau aa e hai mane raa ma ki hainattaa iloo te uru atu ki te Nohorana TeAtua!”

24 Naa disaipol naa ni tteki iloo i naa taratara Jesus ni mee ake naa, aaraa Jesus ku ttao atu hoki, “Aku tama, e hainattaa iloo te uru kiloto te Nohorana TeAtua! 25 Te kamol ki hakauru tana pisouru kiloto te pokopoko te ttui raa, e hainauhie ia i te tama e hai mane ki uru ki loto te Nohorana TeAtua.”

[☆] 10.19 Ex 20.12-16; Deut 5.16-20

²⁶ Naa disaipol Jesus raa nitteki hakaoti i anataratara ekauake nei, teenaa ki vasirisiri laatou sokolaatou peelaa, “Nitama peehearaa ma kilavaa te hakassaoria?”

²⁷ Teenaa tokatonu atuiloo Jesus kilaatou no mee ake, “Naa vana nei e hainattaa ki naa tama te maarama nei, aa ki TeAtua iaa, naa vana hakkaatoa e hainauhie.”

²⁸ Araa Peter ku mee ake, “Ttoka mai, maatou nitiiake kattoo naa mee maatou notautari kiaa koe.”

²⁹ Teenaa ki mee ake Jesus, “Emaaoni, aa teenei nau kutaratara atu ki kootou: Ttama e tiiake ia tana hare, ana taaina, ana kave, tana tinna, tana tamana, ana tamalliki, aa ma anatoriraa ki haia aia aku heuna aa ma naa heuna te Lono Taukareka raa, ³⁰ ttama naa ma ki ssura te lopo mee i te ssao te maarama nei. Ana mee ma ki noho ma ia naa, teenaa nilau. Teenaa ko ana hare, ana taaina, ana kave, ana tinna, ana tamalliki, ana tori, aa ma iana hakallono isu iaa ia e tautari kiaa nau; aa i te maarama ma ki ttao mai imuri raa, a ia ma ki taka ma te ora e ora hakaoti.

³¹ Tevana iaa e tammaki naa tama emmata te henua maa nitama hakamaatua i te ssao nei ma ki tukumurina TeAtua maa nitama see hai vana etaunai, aa e tammaki naa tama te laa e tukumurina te henua maa nitama see hai vana etaunai i te ssao nei ma ki hakanohoria TeAtua ma nitama hakamaatua.”✧

Te ttoru inaa saaita Jesus kutaratara i tana mate

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

✧ **10.31** Mt 20.16; Lk 13.30

³² Jesus laatou ma ana disaipol raa ni sassare ka oo ki Jerusalem, teenaa Jesus ni hano vaamua ana disaipol. Ana disaipol naa ni sassare ka ssoo naa manava laatou, aa naa tama ni oo atu vaamuri raa iaa ni mattaku. Teenaa Jesus ni too hoki tana taka sinahuru maa te takarua disaipol raa hakavasi no taratara ake i naa vana ma ki mee i aa Ia. ³³ A Ia ni taratara ake peela, “Hakannoo mai. Taatou e oo ki Jerusalem, teenaa te Tama te Henua raa ma ki kaavea ki naa maatua hakamaatua aa ma naa tisa naa Loo. Naa tama naa ma ki hakatonu laatou taratara ki taia ttama naa ki mate, teenaa ttama naa ma ki kaavea laatou ki naa tama naa henua sara. ³⁴ Ttama naa ma ki tautausua ina naa tama naa ka sasaavarea; a Ia ma ki sarua laatou ka taia no mate, tevana iaa a Ia ma ki masike no ora hoki i te ttoru naa aso.”

*Te hiihai James laaua ma John
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Te haanau James laaua ma John, naa tama Sebedii raa ni oo ake ki Jesus no mee ake peela, “Tisa, maaua e fiffai maa koe ki haia a koe te vana maaua e taratara atu nei.”

³⁶ Jesus ki vasiri ake, “Teelaa se aa?”

³⁷ Takarua naa ki mee ake, “Too saaita e noho hakamaatua itoo Nohorana raa, maaua e fiffai ma maaua kinnoho ioovasi, telaa tama itoo vasi hakamaatau, aa telaa tama itoo vasi hakamaavii.”

³⁸ Teenaa ki mee ake Jesus, “Koorua see illoa maa teenaa nitaratara peehea koorua ekaumainaa. Koorua elavaa te unu te kap inaa haeo teelaa ma ki unu ai nau?”

Koorua ma ki lavaa te hakaukau tapuina ki taku hakaukau tapu ma ki too nei?*"

³⁹ Takarua raa ki mee ake, "Uee, maaua e lavaa."

Teena ki mee ake Jesus, "Koorua maaoni ma ki unu taku kap pee ko nau ma ki unu, ka too hoki te hakaukau tapu pee ko nau ma ki too.

⁴⁰ Tevana iaa teelaa seai ko nau raa ettapa ma ko ai ttama ma ki noho i taku vasi hakamaatau aa i taku vasi hakamaavii. Teelaa are ko TeAtua raa e kauake naa kina naa ki ana tama ni tini maa teena ni kina laatou."

⁴¹ Te saaita telaa taka sinahuru disaipol raa ni llono te mee naa raa, laatou ni lloto iloo i James laaua ma John. ⁴² Teena aru iloo Jesus ki ana disaipol naa hakkaatoa no mee ake, "Kootou e illoa maa naa tama e haia ma ko naa hakamau inaa henua sara raa ennoho hakamaatua inaa kanohenua laatou, aa naa tama inaa henua naa e hakannoo lokoi ki naa hakamau laatou naa. ⁴³ Kootou iaa ki see mee peena. Ki mee maa se tama i kootou e hiihai maa ia ki noho hakamaatua iaruna aaraatama, aia ki heheuna ilaro kootou hakkaatoa;*" ⁴⁴ aa te tama e hiihai maa ia ki taka vaamua raa, aia ki heheuna poe inaa tama hakkaatoa. ⁴⁵ I te aa, i Ttama te Henua raa iloo ni see au ma ki heheuna te henua i aa Ia; a Ia ni au no heheuna maa te henua aa no mee ki mate Ia ki hakasaoria te kau tama."

Bartimius, ttama e ppuni ana karamata, e haia Jesus no kite

(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

* **10.38** Lk 12.50 * **10.43** Lk 22.25-26 * **10.44** Mt 23.11; Mk 9.35; Lk 22.26

⁴⁶ Jesus ma ana disaipolraa ni oo no ttae iloo ki Jericho. Tesaita laatou ma te kuturana tama e tammaki ni massike i te matakaaina naa ki oo raa, teelaa setanata e ppuni ana karamata e noho i te vasi te ara ka kaikainnoo mane. Te inoa tetanata naa ko Bartimius, te tama Timius. ⁴⁷ Itana saaita nilono maa teelaa ko Jesus ttama i Nazareth raa, a ia ki tanitani varo peelaa, “Jesus, te Tama David, aroha iaa nau!”

⁴⁸ E tammaki naa tama ni ffuri atu no nutua ia kippui tana pukua, tevana iaa te tanata naa ni ssau koi tana reo no tanitani varo peelaa, “Te Tama David nei, aroha iaa nau!”

⁴⁹ Teenaa ttuki iloo Jesus no vanaake ki ana disaipol, “Kannaatia mai ttama naa.”

Araa vanaake iloo naa tama naa ki Bartimius, “Koe see matakua, masike ki aruna iaa koe raa ku kannaatia.”

⁵⁰ Bartimius ni pesi koi tana kkahu raa hakavasi no masike ka hanatu ki Jesus.

⁵¹ Jesus ki vasiri ake, “Koe e hiihai maa koe ki haia a nau peehea?”

Teenaa ki mee ake ttama e ppuni ana karamata naa, “Nau e hiihai maa nau ki kite hoki.”

⁵² Jesus ki mee ake, “Aa tere, oo karamata raa ku taukalleka iaa koe e hakataakoto tonu iaa nau.”

Naa karamata ttama naa ni taukalleka lokoi i te saaita naa, teenaa hanatu iloo ia vaamuri Jesus i te ara.

11

*Jesus ku hanake ki Jerusalem ma se Ariki
(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Saaita Jesus ma naa tama e tautari i aa Ia naa ni sassare ka oo ki Jerusalem raa, laatou ni oo no tauppiri atu ki naa matakaaina Bethpage ma Bethany i te Mouna naa Oliv. Teenaa heuna iloo Jesus te takarua i ana disaipol, ² ka taratara ake peelaa: “Koorua oo atu ki te tamaa henua e tuu imua naa. Saaita koorua ma ki ttae atu raa, koorua ma ki kkite ma se sukua donki e saisaitia ka tuu; te donki naa ni seai iloo ki kaakea se tama no terekia. Teenaa koorua veetea te sukua naa aa kutaakina mai peenei. ³ Ki mee maa se tama e vasiri atu peelaa, “Te manu naa e veetea koorua kiaa?” Teenaa koorua ku mee ake, “Te Ariki e vana ma ki too ake kiaa Ia, aa ma ki oti ku hakaakea mai a Ia.”

⁴ Teenaa oo iloo te takarua naa no kkite i te sukua donki e saisai ki te tootoka te hare tokotasi. Saaita te takarua naa ni ttuu ka vetevete te manu naa raa, ⁵ aaraa tama e ttuu i te kina naa ni vassiri ake ki laaua, “Te manu naa e veetea koorua kiaa?”

⁶ Te takarua naa ni mee ake naa taratara Jesus ni kauake ki laaua, teenaa tiiake iloo laatou te takarua naa ka oo. ⁷ Teenaa taakina iloo laaua te sukua donki raa ki Jesus, araa ffora iloo naa maro laaua raa vaaruna te manu naa no kake atu Jesus ki aruna. ⁸ Turaa tama ni horahora naa maro laatou vaaroto te ara. Aaraa tama ia ni tuutuu naa laa naa laakau i naa verena laatou raa no horahora hoki vaaroto te ara. ⁹ Teenaa naa tama nissare vaamua, aa naa tama ni sassare vaamuri Jesus raa

ki kaamata te tanitani varo: “Ssau ake te inoa TeAtua! TeAtua e haia hakaraaoina a Ia Ttama e au ite inoa TeAtua!✧ 10 TeAtua ki mee hakaraaoi te nohorana taatou tipuna, David teelaa ma ki ahe mai! Ssau ake te inoa TeAtua!”

11 Jesus ni uru atu ki Jerusalem no hano iloo ki loto te Hare Tapu TeAtua no ttoka i naa takkoto naa mee katoou iloto te Hare Tapu. Tevana iaa, ite mee raa ku poonia raa, Jesus ni masike no hano ma ana disaipol raa ki Bethany.

*Jesus e tuku haaeo ki te laakau ‘fig’
(Mt 21.18-19)*

12 Itessoa te aso, te saaita laatou ni ahemai i Bethany raa, Jesus ni lono i tana hiikai.

13 Teenaa kite iloo Jesus i naa tuu mai te laakau ‘fig’ ma analau. A Ia ni hanatu no mmata maa ki mee telaakau raa e ppei ana hua ‘fig’. Araa nei a Ia ni hanatu no kite maa teelaa nilau koi, ite naa seai kote ssao te laakau naa e hua. 14 Teenaa ki mee ake Jesus peelaa ki te laakau ‘fig’ naa, “See hai tama iloo ma ki oti ku kai se hua ‘fig’ maana i aa koe!”

Ana disaipol raa ni lono i tana taratara ni mee naa.

*Jesus ku hano ki loto te Hare Tapu TeAtua
(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)*

15 Saaita laatou ni ttae atu ki Jerusalem, Jesus ni hano ki loto te Hare Tapu raa no kerekereia naa tama ennoho ma naa mee laatou ma ki oo ake te henua no tautauia. A Ia ni hanatu no hurisia naa teevoou naa tama e hakahitihiti mane aa ma naa tama ennoho

---

✧ 11.9 Ps 118.25-26

ma naa rupe ki o o ake ni tama no tautauia.
¹⁶ Naatama naa hoki ni puuia a Ia ki see ssau naa mee laatou raa vaaroto te kina noho noho te Hare Tapu. ¹⁷ Anaa teenaa akonaki ake iloo ki naa tama naa peenei: “Naa taratara Te Atua e ttuu iloto te Laupepa Tapu raa e sissii peenei, ‘Taku Hare Tapu raa ma ki taapaa ma se kina naa tama inaa henua hakkaatoa e oomai no taku.’ Aa teenei kootou ku oomai no haia ma se kina naa tama e kailallao e oomai no mmuni!”[✠]

¹⁸ Naa maatua hakamaatua raa aa ma naa tisa naa Loo raa nilono te vana Jesus ni mee naa, teenaa ssee iloo se ara ma ki taia laatou Jesus ki mate. Te vana iaa naa tama naa ni mattaku iaa Ia, i te kuturana naa katoo ni massaro i ana akonaki ki laatou.

¹⁹ I te laasuru raa, Jesus ma ana disaipol raa ni massike i te matakaaina naa ka oo.

Te haimahi te tama e hakataakoto tonu i Te Atua

(Mt 21.20-22)

²⁰ I te tahaata te ssoa te aso, i te saaita laatou ni sassare ka oo i te ara raa, laatou ni kkite maa te laakau ‘fig’ raa ku mate hakkaatoa no tae ki naa patiaka. ²¹ Peter ni maanatu ake ki te vana Jesus ni mee ki te laakau naa, teenaa mee ake iloo peelaa ki Jesus, “Te tisa nei, ttoka atu, te laakau ni haia a koe raa ku mate!”

²² Jesus ki mee ake ki laatou, “Hakataakoto tonu i Te Atua. ²³ Nau e kauatu te taratara maaoni nei ki kootou. Ki mee maa kootou e hakataakoto tonu inaa taratara kootou, aa kootou seai iloo ki mamannatu tammaki, teenaa kootou ma kilavaa te mee ake ki te mouna nei

[✠] **11.17** Is 56.7; Jer 7.11

ki hakataha i tana kina e tuu naa no hano no sepū kiloto te ttai. Teenaa TeAtua ma ki hakkite atu te mee naa. ✧ ²⁴ Teenei e taratara atu ai nau ki kootou: te saaita kootou e taku ki TeAtua ki kainnoo se mee, kootou ki illoa maaoni maa naa mee naa ma ki kauatu ki kootou. Teenaa TeAtua ma ki kauatu se aa kootou ni kainnoo. ²⁵ Aa te saaita kootou ettuu ki taku raa, niaa kootou ni hakasara itelaatama, kootou ki hai aroha inaatama naa, teenaa ki uiia naa haisara kootou TeAtua. ²⁶ [Ki mee maa a koe see hai aroha itelaatama, too Tamana itelani ma ki see uiia a Ia oo haisara ni ppena.] ✧

Naa mahi Jesus

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Laatou ni oo nottae hoki ki Jerusalem. Teenaa te saaita Jesus e sare vaaroto te Hare Tapu TeAtua raa, naa maatua haka maatua, naa tisa naa Loo, aa ma naa hakamau naa Jew raa ni oo ake ²⁸ no vasiri ake peela, “Ko ai ttama e vanaatu maa koe ki mee too vana e mee nei? Eaa? Teenaa ni taratara e ai ni kauatu?”

²⁹ Jesus ki mee ake, “Kootou ttari ki vasiri atu nau te mee nei, aa ki mee kootou e haka ahe mai hakaraaoi setaratara maa kootou, teenaa nau ma ki hakaari atu te tama e mee maa ki mee nau peenei. ³⁰ Kootou taratara mai. Ko ai te tama i TeAtua ma naa tama te maarama nei te laa ni vanaake ki John ki haka kau tapu te henua?”

³¹ Teenaa ki kaamata naa tama naa te hakatauttau soko laatou: “Taatu ki taratara ake peehea? Ki mee maa taatou

---

✧ **11.23** Mt 17.20; 1 Cor 13.2 ✧ **11.26** Mt 6.14-15

e vana ma ko TeAtua, teenaa a ia ma ki mee mai peelaa, ‘Ai kootou ni see hakannoo ai ki naa taratara John?’ ³² Aa ki mee maa taatou e vana ma ko naa tama te maarama nei...” (Naa tama naa ninnoho mattaku i te kanohenua, i naa tama naa e illoa maa John se pure maaoni TeAtua.) ³³ Teenaa mee ake iloo naa tama naa ki Jesus, “Maatou see illoa.”

Araa Jesus ku vanaake peelaa ki laatou, “Nau hoki ma ki see taratara atu ma ko ai ttama e mee mai ma ki mee nau peenaa.”

12

Te parapol naa tama emmata ake te verena naa ‘grape’

(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

¹ Araa Jesus ku taratara ake ki laatou ki naa parapol, “Saaita tokotasi raa e mee tetanata nitori tana verena ‘grape’. Teenaa a ia ni pena tana hiri aareha te verena, ka keritana rua kikkumi naa hua. Araa hakatuu iloo tana hare roorosi emoe kiaruna. Ki oti raa kauake iloo ia te verena raa kiaaraa tama ki roorosi ake, ia a ia ku hano ki telaa henua.✧

² Ite saaita naa ‘grape’ raa nittae ki vasi raa, tetanata raa ni heuna atu tana poe tokotasi ki naa tama e roorosi itana verena raa ki too tana tuuhana. ³ Araa nei naa tama e roorosi ake ki te verena tetanata raa ni ffuri atu no sarua laatou tepoe tetanata naa ka haka ahea ma ana rima. ⁴ Tetanata raa ni heuna atu hoki telaa poe, te vana ia tepoe naa ni sarua hoki

naa tama naa itana pisouru ka hakanaparia.

✧ **12.1** Is 5.1-2

5 Te tanata naa ku heuna atu hoki te ttoru ana poe; teenaa naa tama e roorosi i te verena raa ni ffuri atu no taia laatou te poe naa no mate. E mee te lopo tama ku oti te haia laatou peenaa; naa tama ni sarua laatou, aa aaraa tama iaa ni taia laatou no mmate. ⁶ Teenaa te tama tokotasi koi noho ki heunatia ki hano raa, teenaa ko te tino tamariki te tanata naa. Teenaa heuna iloo tana taupeara naa ki hano. Aia ni maanatu maa naa tama raa ma ki hakannoo ki tana tama. ⁷ Araa nei naa tama e mmata ake te verena naa ni taratara sokolaatou peela, 'Te nei ko tana tama. Taatou ki taia taatou te tama nei, aa te verena nei kutoa hakaoti ma taatou!' ⁸ Teenaa tauhia iloo laatou te tamariki tanata naa no taia ka mate, araa peesia iloo laatou tana haitino ki taha te verena."

⁹ Teenaa vasiri iloo Jesus peela kilaatou, "Se aa ttama e mee tana verena raa ma ki mee? Aia ma ki au no taia hakkaatoa naa tama naa, aa ku kauake te verena raa ki aaraa tama ki mmata ake. ¹⁰ Kootou ku oti te kkite i te taratara e mee peela iloto te Laupepa Tapu:

'Te hatu teelaa ni hakkee ina naa tama e penapena hare ma se hatu e hakallika koi raa, ni huri ake ma ko te hatu hakamaatua iloo teelaa e hakatuu ki mmata ai te hare.

¹¹ Te nei se mee Te Atua ni pena; aa e taukareka imua naa karamata taatou hakkaatoa!' [☆]

¹² Naa hakamau naa Jew raa ni mee ma ki tauhia laatou Jesus, teenaa ilaatou e illoa maa te parapol Jesus e hakaia nei e taratara

ilaatou. Tevana iaa laatou ni mattaku i naa tama e ttuu i te kina naa, teenaa oo iloo laatou ka tiiake Jesus.

Te taratara i te pesi naa takis

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ E mee naa Faarisi ma naa tama e heheuna maa Herod ni heunatia ki oo no vasirisiri hakallesi itekau vana ki Jesus, teenaa ma ki hakasara ni taratara maa Jesus.

¹⁴ Naa tama naa ni oo atu kiasa Ia no vasiri peela, “Tisa nei, maatou e illoa maa koe e taratara ka akonaki naa vana ettonu maaoni. Maatou e illoa maa koe see illoa te hirihiritama; koe e akonaki tonu inaa tiputipu te hiihai TeAtua i te henua hakkaatoa. Taratara mai, e taukareka i te vasi naa Loo taatou mataatou ki pesi takis ki te Tuku hakamau i Rome? E aa? Taatou ki see pesi naa takis taatou?”

¹⁵ Jesus ni illoa koi maa naa tama raa e vasirisiri hakallesi koi. Teenaa mee ake iloo peenei, “Ai nau e haia ai kootou ma ki hakasara se taratara maaku? Kaumai se peni ki mmata nau.”

¹⁶ Teenaa naa tama raa ki kauake te peni raa kiasa Ia. Araa vanaake iloo Jesus peenei, “Teenei ko ai te tama e tuu tana pisouru aa tana inoa i aruna te peni nei?”

Teenaa ki mee ake naa tama naa, “Te Tuku i Rome.”

¹⁷ Araa vanaake iloo Jesus, “Aa teenaa, kauake naa mee te tuku raa ki te tuku, aa naa mee TeAtua raa, kootou ku kauake ki TeAtua.”

Naa tama naa ni massaro iloo i Jesus.

Te taratara i naa tama e massike i te mate

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

18 Teenaa e mee naa Sadiusi, teenaa ko naa tama e hai maa te mate raa see lavaa te massike hoki no ora, ni oo ake no vasiri ake ki Jesus, ☆ 19 “Tisa nei, Moses ni sissii te loo nei ma taatou: ‘Ki mee maa se tanata e mate, ka tiiake tana aavana raa ka noho see hai tamalliki, te taina te tanata e mate raa ki aavanatia a ia te aavana tana taina. Teenaa naa tamalliki lauaa ma ki ssura raa ma ki haia ma ni tamalliki tana taina ni mate.’ ☆ 20 Teelaa se takahitu hai taaina. Te tama matua raa ni aavana no mate, se hai tamalliki. 21 Teenaa tana taina e pare atu kiaa ia raa ku aavana ite ffine naa no mate hoki, aa lauaa ni see hai tamalliki hoki. Te ttoru inaa tama naa ni mee hoki peenaa. 22 Naa hannau naa ni hano no sopo katoo te avvana ite ffine tokotasi naa, aa laatou katoo ni mmate see hai tamalliki. Ki oti raa te ffine naa hoki ku mate. 23 Aa teenaa, te saaita te mate katoo ma ki massike no ora, te ffine naa ma ki mee ma e aavana iai, ite takahitu naa ni avvana katoo iaa ia?”

24 Teenaa ki mee ake Jesus, “Kootou kussara hakaoti! Teenaa i kootou see illoa inaa taratara te Laupepa Tapu aa inaa mahi Te Atua. 25 Te saaita naa tama ni mmate ma ki massike no ora raa, naa tama naa ma ki see avvana, laatou ma ki mee pee ko naa ensol ite lani. 26 Aa ite taratara ite mate e hakamasikeria no ora. Eaa? Kootou ni see ttoka ite Laupepa Moses itana taratara ni mee ite vao eura? Te laupepa naa e sissii maa Te Atua ni mee ake ki Moses, ‘Nau nei ko te Atua aa Abraham, te Atua aa Isaac, aa te Atua aa Jacob.’ ☆ 27 A ia naa

---

☆ 12.18 Acts 23.8 ☆ 12.19 Deut 25.5 ☆ 12.26 Ex 3.6

ko te Atua naa tama e ora hakaoti, sei ma ko naa tama e mmate. Teenaa kootou naa e ssara hakaoti iloo!”

Te Loo Hakamau

(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

²⁸ Teelaa setisa naa Loo etuu itekina naa ka lono i naa hakatauttau naa Sadiusi raa ma Jesus. Ttamaanaa nikite maa naa taratara Jesus ni hakaaha ake ki naa Sadiusi raa e taukalleka iloo, teenaa hanatu iloo ia ki Jesus no vasiri ake peelaa, “Teloo hea ko teloo hakamau i naa Loo kato Moses?”

²⁹ Jesus ki mee ake, “Te Loo hakamau raa ko teloo e mee peenei, ‘Hakannoo mai naa tama Israel. Te Atua te Ariki taatou raa, se Ariki tokotasi. ³⁰ Koe kilaaoi i Te Atua too Ariki ma too hatumanava hakkaatoa, ma too ora hakkaatoa, too hakataakoto hakkaatoa, aa ma oo mahi hakkaatoa. ³¹ Tessa teloo hakamau e pare atura, teenaa ko teloo e mee peenei: Laaoi itelaa tama pee ko i-oolaaoi ia koe soko koe.’ See hailoo peelaa hoki e hakahiti i aruna naa loo e lua nei.”

³² Tetisa naa Loo raa ki mee ake ki Jesus, “E tonu te Tisa nei, tootaratara e mee maa Te Atua raa ko Te Ariki tokotasi. See hai atua peelaa hoki, teelaa ko Ia koi soko Ia. ³³ Aa kilaaoi i Te Atua maa too hatumanava hakkaatoa aa maa too hakataakoto hakkaatoa aa maa oo mahi hakkaatoa, aa kilaaoi itelaa tama pee ko koe elaoi ia koe soko koe raa, e takoto hakamaatua i aruna naa manu aa ma aaraa mee taatou e hakaara ki Te Atua.”

☆ **12.30** Deut 6.4-5   ☆ **12.31** Lev 19.18   ☆ **12.32** Deut 4.35

☆ **12.33** Hos 6.6

34 Saaita Jesus nilono i naa mattoni naa taratara ttama naa raa, a Ia ki mee ake, “Koe ku see mmao i te Nohorana TeAtua.”[☆]

Teena imuri koi raa, naa tama raa ku mattaku te vassiri ake hoki ki Jesus.

Te taratara i te Mesaea.
(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

35 Te saaita Jesus ni akonaki naa tama raa iloto te Hare Tapu raa, a Ia ni vasiri ake ki naa tama raa peela, “Naa tisa naa Loo raa e taratara peehea maa te Mesaea raa ma ki sura iho i te manava David? 36 David ni usuhia TeAitu Tapu TeAtua raa ki taratara peenei:

‘TeAtua ni mee ake ki taku Ariki:
Noho i taku vasi hakamaatau,
ka ttari ki tuku atu nau oo tama
e tautau haaeo raa ilaro oo tapu vae.’[☆]

37 David tanatino e kannaa iaa Ia peela, ‘Taku Ariki’; aa peehea naa sura iho te Mesaea raa ma se mokopuna David?’

Poopoo tonu i naa tisa naa Loo
(Mt 23.1-36; Lk 20.45-47)

Te kanohenua ni hakannoo ki naa akonaki Jesus raa ni hii hakannoo iloo. 38 Teena Jesus ni taratara ake peela kilaatou, “Kootou poopoo tonu inaa tisa naa Loo. Teena ko naa tama e fiffai maa laatou ki sassare ma naa kkahu e takittaki vaararo, ki meeme ake te henua maa laatou ni tama hakamau i naa ttiri laatou inaa kina te henua ennoho, 39 teena ko naa tama maraa essee iloo ki naa nohonoho hakamaatua iloto naa harelotu aa inaa kina naa kaikai ellasi kinnoho laatou. 40 Teena

☆ 12.34 Lk 10.25-28 ☆ 12.36 Ps 110.1

ko naa tama maraa e hakarereesia laatou naa puruna raa ka kailaaraotia laatou naa hekau naa hare naa tama naa, aa ki oti ku massike no mee naa taku e hualolloa ki mmata te henua maa laatou ni tama ettonu! Naa haaeo TeAtua ma ki kauatu ki laatou naa ma ki hakallika hakaoti!”

Te mane te puruna e hookii ki TeAtua

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Jesus ni noho i te kina te pokosi e ponopono mane iloto te Hare Tapu raa ka ttoka i naa oo ake te henua no pesi mane ki loto. Naa tama e hai mane raa ni oo ake no ppesi naa mane laatou e tammaki kiloto. ⁴² Araa teenaa, hanake iloo te puruna e hakaaroa no pesi naa peni mmea e lua ki loto te pokosi naa, aa naa peni naa see lava hoki i te mane tokotasi. ⁴³ Teenaa aru ake iloo Jesus ki ana disaipol raa no mee ake, “Nau e vanaatu ki kootou, te kooina te puruna hakaaroa nei ni pesi raa elasi are i te kooina katoa naa tama nei ni ppesi. ⁴⁴ Naa tama nei hakkaatoa ni hookii mane ilaatou e hai mane; aa te ffine nei ia, niaaina maa ia setama enoho hua raa, aia ni ppono katoa naa tamaa mane te laa e kai ai a ia.”

13

Jesus e taratara i te saaita te Hare Tapu raa ma ki seua

(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

¹ Te saaita Jesus ni uru mai ki taha te Hare Tapu TeAtua raa, tana disaipol tokotasi ki mee ake pee-laa kiaa Ia, “Tisa nei, ttoka atu i naa tiputtipu

taukalleka naa hare naa ma naa hatu teelaa e ppena ai naa hare naa!”

² Jesus ki mee ake, “Koe ekkite i naa hui hare nei? Seai iloo se hatu ma ki tiiake ki moe itana kina; naa hatu naa hakkaatoa ma ki seua mai ki laro.”

*Te saaita te haaeo raa ma ki tae mai
(Mt 24.3-14; Lk 21.7-19)*

³ Jesus ni noho i aruna te Mouna naa Oliv te vasi e huri ake ki te Hare Tapu. Teenaa oo ake iloo Peter, James, John aa ko Andrew no vasiri seemuu kiaa Ia, ⁴ “Te tisa nei, naa vana nei ma ki ssura i te saaita hea? Aa maatou ma ki illoa peehea maa naa vana nei ku saaita koi?”

⁵ Jesus ki mee ake ki laatou, “Rooroosi hakaraaoi iloo, ki see hanatu se tama no hakarereesia kootou. ⁶ Etammaki naa tama ma ki hakalellesi maa laatou ko nau, ma ki ssura atu no taratara peelaa, ‘Nau nei ko te Mesaea!’ aa te lopo tama ma ki hakannoo ki naa tama naa. ⁷ Aa kootou ki see ssopo naa manava kootou i naa llono kootou naa henua etau aa i naa ffuro atu naa lono maa nitau emee mai i naa henua emmao. Naa vana peenaa ma ki oti ku ssura, tevana iaa see mee maa te hakaoti te maarama nei ku tae mai. ⁸ Naa henua ellasi ma ki tau ki laatou, aa naa nohorana ma ki hetaa ki laatou. Naa mahuke ma ki ruu i naa kina kato, aa naa henua ma ki llave i naa one. Naa haaeo nei ko naa mataamua raa koi, e mee pee ko te tinae ekkono ki haanau.

⁹ “Kootou ki rooroosi hakaraaoi. Kootou ma ki tauhia no taakina ki naa hare koti. Kootou

ma ki taaiā iloto naa hare lotu naa Jew. Kootou ma kitoa no hakatuuria imua naa hakamau aa ma naa tuku ikootou e tautari kiaa nau, aa teenaa te saaita kootou ku hakaea ake te Lono Taukareka. ¹⁰ Teenaa te Lono Taukareka raa ki tarataraina ki naa kanohenua hakkaatoa imua te hakaoti te maarama nei. ¹¹ Aa te saaita kootou e tauhia no taakina ki te koti raa, kootou see ssopo naa manava kootou ma kootou ma ki taratara peehea ki hakattonu kootou. Taratara ina koi naa taratara teelaa e kauatu, i teenaa seai ko koe naa ma ki taratara, teelaa are ko Te Aitu Tapu Te Atua. ✧ ¹² Naa tama ma ki hookii naa tino taaina laatou ki taaiā ki mmate. Naa tammana ma ki mee peenaa hoki ki naa tamalliki laatou. Naa tamalliki ma ki ffuri no hakatauttou ma naa maatua laatou, aa ki oti ku kauake naa maatua laatou raa ki naa tama ki taaiā ki mmate. ¹³ Te henua hakkaatoa ma ki lotoffaeo ikootou, ikootou e tautari ia nau. Tevana ia te tama e hakataakoto tonu ia nau no tae kite hakaoti te maarama nei raa, te tama naa ma ki hakasaoria. ✧

Te mee hakamataku e seu henua
(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)

¹⁴ “Kootou ma ki kkite te mee hakamataku e seu henua e tuu i tana kina see tau te tuu. Ttama e ppau naa mee nei ki hakataakoto hakaraa oi iloo ki iloa ia te mee nei. Te saaita naa raa, naa tama i Judea raa ki ffuro no mmuni inaa mouna vaaroto. ✧ ¹⁵ Te tama enoho i te taffuu tana hare raa ma ki see hai saaita ki tere kiloto tana hare no too ana hekau. ¹⁶ Te tama enoho iloto tana verena raa ma ki see hai saaita

✧ **13.11** Mt 10.17-20; Lk 12.11-12 ✧ **13.13** Mt 10.22 ✧ **13.14** Dan 9.27; 11.31; 12.11

ki ahe kitana hare no too sekkahu maana. ✧
 17 Naa aso naa ma ki hakallika iloo i naa tinnae
 ma naa haahine e anaana naa tamalliki
 laatou koi punaammea. 18 Kootou taku
 ki TeAtua ki see ssura naa vana nei i te ssao
 telaki. 19 E kaamata mai iloo i te saaita
 TeAtua ni penapena te kerekere nei no tae mai
 ki te ssao nei, see hai haaeo e tae ki te hakallika
 naa haaeo teelaa ma ki ssura i naa aso naa. Aa
 see hai haaeo hoki ma ki ssura peenaa imuri. ✧
 20 Tevana iaa te kooina naa aso naa haaeo naa
 ni tukua iho TeAtua kilaro; ki mee maa Ia
 ni see mee tana vana naa raa, ni see hai tama
 ma ki ora. Te kooina naa aso naa nitosia mai
 a Ia ki see tammaki, i aa Ia e mee ki ora ana tama
 ni hakamaatino.

21 “Ki mee maa se tama e mee atu, ‘Ttoka mai,
 te nei te Mesaea!’ kamee atu hoki peelaa,
 ‘Ttoka atu, teelaa ia!’ kootou see hakannoo atu
 ki te tama naa. 22 I te aa naa Mesaea hakallesi
 ma naa pure hakallesi ma ki hakassura atu
 iloto kootou. Naa tama naa ma ki ppena
 te lopo vana nnui ka hakassura te kau vana,
 te naa ki hurisia naa manava naa tama TeAtua
 ni hiri, tevana iaa naa tama naa ma ki hai
 no naenna. 23 Roorosi hakaraaoi iloo!
 Nau ku oti te hakaari atu hakaoti i naa vana
 hakkaatoa, imua te ssao naa seki tae mai.

Te saaita te Tama te Henua ma ki au
 (Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)

24 “Imuri naa haaeo naa raa, te laa raa
 ma ki pouri, aa te marama raa ma ki see tii. ✧

25 Naa mee haimmahi i telani ma ki uettia

no see ttaka tonu ki naa kina laatou, aa naa hetuu telani ma ki maaoha mai ki laro. ✧
 26 I te saaita naa raa, te henua ma ki kkite i naa hakasura mai Ttama te Henua ma ana mahi iloto naa uruaoa. ✧ 27 Teenaa a Ia ma ki heunatia a Ia ana ensol raa ki naa henua hakkaatoa i te kerekere nei no hakkutu mai ana tama ni hiri.

Te taratara i te laakau 'fig'
 (Mt 24.32-35; Lk 21.29-33)

28 “Kootou hakatuu inaa somo te laakau ‘fig’. Saaita naa laa te laakau naa e kaamata te matiri ake ana lau raa, kootou e illoa maa te sao te ua raa ku taupiri. 29 Saaita kootou ku kkite i naa hakassura iho naa vana nei raa, kootou ku illoa maa te Tama te Henua raa ku taupiri koi ki au. 30 Nau e kauatu te taratara maaoni nei: Saaita naa vana nei katoo ma ki ssura raa, naa tama koi ora i te saaita nei seki mmate are. 31 Telani ma te kerekere ma ki oo no oti, aku taratara raa iaa ma ki see lavaa te oti.

See hai tama e iloa i te aso aa ma te saaita
 (Mt 24.36-44)

32 “See hai tama e illoa maa teelaa ko te aso hea aa ma te saaita hea naa vana naa ma ki ssura. Naa ensol telani raa iloo see illoa, aa te Ttama TeAtua raa hoki see iloa; teelaa ko te Tamana raa koi e iloa. ✧ 33 Roorosi hakaraaoi iloo, kataku ki TeAtua, i te aa ikootou see illoa i te ssao naa vana naa ma ki tae mai. 34 E mee pee ko naa masike te hakamau i tana henua no hano ki telaa henua, ka tiiake ana poe raa ki mmata ake ki tana hare. Teenaa naa poe raa e mattino naa heuna laatou e kauake te hakamau

✧ 13.25 Is 34.4; Joel 2.10; Rev 6.13 ✧ 13.26 Dan 7.13; Rev 1.7

✧ 13.32 Mt 24.36

laatou naa kimee, aa tepoe e roorosi i te tootoka raa ni hai ake te hakamau raa ki noho lokoi ka roorosi i te tootoka. ☆ ³⁵ Kootou roorosi hakaraaoi iloo, i te aa i kootou see illoa te saaita te tama e mee tana hare raa ma ki ahemai; ttama naa ma kimee no ahemai i te laasuru, te tuaapoo, te tahaata poo, aa seai ma ko te saaita telaa esopo. ³⁶ Kimee maa Ia e hakateki no hakasura iho, a Ia ki see ttiri i kootou e mmoe. ³⁷ Taku taratara e kauatu ki kootou raa, teenaa nau e kauake ki te henua hakkaatoa: Kootou roorosi hakaraaoi iloo!”

14

Jesus e haia ki tauhia no taia ki mate
(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Emmoe mai koi naa aso elua kite saaita te Kaikai te Pasova aa ma te Kaikai te Haraoa See hai Iis raa, teenaa naa maatua hakamaatua ma naa tisa naa Loo raa ni sessee ara ki tauhia seemuu ina laatou Jesus no taia ki mate. ☆

² Naa tama naa ni taratara sokolaatou peela, “Taatou ki see tauhia taatou Tama naa i te saaita te kaikai, te henua ma kimee no ffuri mai no hakatauttou ma taatou.”

Jesus e aamosia ki te kaakaa manoni i Bethany
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Te saaita Jesus ni noho i Bethany raa, a Ia ni hano nokai i te hare Simon, te tama ni haia teleprosi imua. Itana saaita ni noho kakai raa, te ffine tokotasi ni uruake ma te huaarani ‘alabaster’ e utu ki te kaakaa manoni e taavi mmaha, teenaa vaasia iloo ia te ppono raa

---

☆ 13.34 Lk 12.36-38 ☆ 14.1 Ex 12.1-27

no nnini te kaakaa raa ki aruna te pisouru Jesus.✧ ⁴ E mee aaraa tama i te kina naa ni loto ka taratara soko laatou, “Tama nei ku niinia pakavaina a ia peehea te kaakaa manoni nei? ⁵ Ki mee maa te kaakaa naa e kauake ki se tama ki tauia raa, te tama naa ma ki taavi iloo ki naa sehua etoru kattoo i naa mane siliva, aa naa mane naa ku vaevae atu ki naa tama see hai mee!” Teenaa ffuri atu iloo naa tama naa no nutua te ffine naa.

⁶ Jesus ki mee ake ki naa tama naa, “Kootou see haia kootou te ffine naa! Tama naa e hakameia kootou i te aa? Te ffine nei ni mee tana vana e taukareka iloo kiaa nau. ⁷ Naa tama e nnoho see hai mee raa ma ki nnoho peenaa ma kootou inaa saaita hakkaatoa, aa inaa saaita koi kootou e fiffai raa, kootou ma ki lavaa te tokonaki atu kilaatou. A nau iaa ma ki see noho peenaa ma kootou inaa saaita hakkaatoa.✧ ⁸ Te ffine nei ni mee tana vana koi e lavaa te mee kiaa nau; taku haitino ni aamosia te ffine nei ki te kaakaa manoni, teenaa i taku saaita ma ki tanumia raa, taku haitino ku oti te aamosia hakaotina aia. ⁹ Aa te nei nau ku kauatu te taratara maaoni nei: Ina kina hakkaatoa te Lono Taukareka nei e tarataraina iloto te maarama nei raa, te vana te ffine nei ni mee kiaa nau nei ma ki tarataraina hoki, teenaa ki mannatu te henua iaa ia.”

Judas e hakaari ake Jesus ki naa hakamau naa Jew

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Teenaa Judas Iscariot, setama tokotasi itetaka sinahuru maa ttakarua disaipol Jesus, ni hano no mee ake ki naa maatua haka maatua raa ia ia ma kikauake Jesus kilaatou. ¹¹ Naa tama naa ni fiafia iloo ite llono ana laatou i ana taratara naa, teenaa tuku iloo te taratara naa tama naa maa laatou ma ki tauia laatou Judas. Teenaa kaamata iloo Judas te tokatoka se ara ki taakina atu Jesus ki naa tama naa.

Te Kaikai te Pasova

(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14; Jn 13.21-30)

¹² I te aso mua te Kaikai te Haraoa See hai Iis raa, teenaa ko te aso naa sukua sipsip te kaikai te Pasova raa e taa, naa disaipol Jesus raa ni vasiri ake peela ki Jesus, “Koe ehiihai maa maatou ki oo no penapena mai hakaoti te kaikai te Pasova raa ihea?”

¹³ Teenaa heuna iloo Jesus te takarua disaipol ki oo, ka taratara ake peenei: “Koorua oo kiloto Jerusalem, teenaa koorua ma kittiri te tama e amo te huaarani vaiua, aa koorua ku oo atu vaamuri ttama naa. ¹⁴ I te hare te tanata naa e hano no uru raa, koorua ku mee ake ki te tama e mee tana hare, “Te Tisa raa e vasiri ki iloa ia i tana kina ma kikai te kaikai te Pasova ma ana disaipol.’ ¹⁵ Te tanata naa ma ki hakaari atu te kina emoemoe elasi etuu kiaruna ite hare naa. Naa mee katoo koorua esseeraa ma ki takkoto ite kina naa, teenaa koorua ku tukutuku mai hakaoti naa kaikai taatou.”

¹⁶ Takarua naa nioo kiloto Jerusalem no kkite i naa takkoto mai naa mee raa pee ko i-naa taratara ake Jesus; teenaa tukutuku hakaoti iloo laaua naa mee te kaikai te Pasova.

17 I te laasuru raa Jesus ma tana taka sinahuru maa te takarua disaipol raa ku ttae atu ki te hare naa. 18 Teenaa te saaita naa tama naa ni nnoho kikkai, Jesus ki mee ake peenei, “Nau ku taratara atu ki kootou i te tama tokotasi i kootou, teenei e noho kakai hakapaa ma nau, ma ki oti ku toomai a ia naa hakamau naa Jew raa no tauhia nau.”✧

19 Ana disaipol naa nillee hakaoti naa mouri laatou, teenaa te tama ma te tama ki huri atu no vasiri peelaa, “Koe e taratara raa ko ai? Ko nau?”

20 Jesus ki mee ake, “Teenaa se tama tokotasi i kootou, aku disaipol, ttama ma ki ttoko tana haraoa hakapaa ma nau kiloto te peesini nei. 21 Ttama te Henua raa ma ki mate pee ko i-naa taratara iho te Laupepa Tapu; tevana iaa nau e aroha iloo i te tama e mee tana vana tipua ki Ttama te Henua! E taukareka iloo maa te tama naa ni see haanauria mai!”

Te Kaikai Hakaoti Te Ariki
(Mt 26.26-30; Lk 22.14-20; 1 Cor 11.23-25)

22 Saaita laatou ni nnoho kikkairaa, Jesus ki too te haraoa raa no taku ki Te Atua, teenaa ttohi iloo te haraoa raa no kauake kilaatou, ka mee ake peelaa, “Kootou kkai, teenei ko taku haitino.”

23 A Ia ki too hoki te kap raa no taku ki Te Atua, araa kauake hoki ki naa tama naa ka unu laatou hakkaatoa. 24 Jesus ki mee ake, “Teenei ko taku too e pesi maa te lope tama; te too teelaa e hakattino ai naa purepure hoou Te Atua

---

✧ 14.18 Ps 41.9

e tuku maa te ssao nei. ☆ 25 Nau e kauatu te taratara maaoni nei, nau ma ki see lavaa hakaoti te unu te wain nei, ki tae iloo ki taku saaita ma ki unu te wain hoou i te Nohorana TeAtua.”

26 Ki oti raa hua iloo laatou te mako te lotu tokotasi, araa oo iloo ki te Mouna naa Oliv.

Jesus e taratara maa Peter ma ki huu maa ia see iloa i aa Ia

(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

27 Jesus ki mee ake ki ana disaipol, “Kootou hakkaatoa ma ki ffuro ka tiiake nau pee koinaa taratara te Laupepa Tapu raa peelaa: ‘TeAtua ma ki taia a Ia te tama e roorosi naa sipsip, teenaa naa sipsip raa ma ki masseu huri.’ ☆ 28 Tevana iaa taku saaita ma ki masike mai i te mate, nau ma ki hano ki Galilee imua kootou.” ☆

29 Peter ki hakahe ake tana taratara peelaa, “Niaaina maa naa tama nei hakkaatoa ma ki ffuro iaa koe raa, koe ma ki see lavaa te tiiake nau!”

30 Teenaa ki mee ake Jesus ki Peter, “Nau ku kauatu te taratara maaoni nei: I te saaita te rua naa moa i te tahaata nei seki ttani raa, koe ma ki vana oo saaita iloo e toru maa koe see iloa iaa nau.”

31 Peter ki hakammaha atu tana reo no mee ake peelaa, “Niaaina maa nau e taia no mate hakaapaa ma koe raa, nau ma ki see lavaa iloo te pesi se taratara maaku peenaa!”

Teenaa aaraa disaipol hoki ni ppesi naa taratara laatou peenaa.

☆ 14.24 Ex 24.8; Jer 31.31-34 ☆ 14.27 Zech 13.7 ☆ 14.28 Mt 28.16

Jesus e taku iloto Gethsemane
(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Naa tama naa ni oo notta e iloo ki te kina e ttapa ma ko Gethsemane. Teenaa mee ake iloo Jesus ki ana disaipol naa, “Kootou nnoho ake i te kina nei ki taku nau ki TeAtua.” ³³ A Ia ki too Peter, James, aa ko John ka oo laatou, teenaa tana manava ni puni hakaoti i tana aroha. ³⁴ A Ia ki mee ake kilaatou, “Nau ka mate koi i te aroha e takoto i taku manava nei. Kootou nnoho ka roorosi i te kina nei.”

³⁵ A Ia ni sare kimua hakamaarie no pesi iloo no moe i te kerekere kataku ki TeAtua, maa ki mee maa naa haaeo e takkoto mai raa e lavaa te hakaraka ina a ia. ³⁶ A Ia ni taku peenei, “Abba! Taku tamana! Naa mee hakkaatoa e hainauhie ia a koe. Fanaa naa mmaha nei ia a nau. Tevana ia a koe see tuku mai ki taku hiihai, nau e tuku atu koi ki too hiihai.”

³⁷ A Ia ni ahe no kite i te takatoru disaipol raa e mmoe manuu. Teenaa ki ffano Ia i Peter, “Simon, koe e moe koi? E aa? Koe ni see lavaa iloo te ara ake se tamaa saaita?” ³⁸ Jesus ki mee ake kilaatou, “Kootou nnoho ka roorosi, aa kootou ku taku ki see usuhia kootou ni vana e hakallika. Naa hatumanava kootou e mataora, kootou ia e tino mmate.”

³⁹ Jesus ni ahe hoki no haka ahe tana taku ni mee imua. ⁴⁰ Araa teenaa, ahe atu hoki Jesus no kite i naa mmoe ana disaipol; naa tama naa ni mmate hakaoti i naa hii mmoe laatou. Teenaa laatou ni see hai taratara e illoa ma ki kauake ki Jesus.

⁴¹⁻⁴² Te saaita Jesus ni ahe ake i te ttoru ana saaita no kite i laatou e mmoe raa,

a ia ki mee ake, “Kootou koi mmoe iloo ka hakamalolloo? Kullavaa peenaa! Massike ki oo taatou. Kootou mmata, Ttama te Henua raa ku mee ki hookina ki naa rima naa tama haisara! Mmata, te tama ma ki hakaarina ake naa tama hakallika raa iaa nau raa ku tae mai!”

Jesus ku tauhia

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴³ Jesus koi taratara are raa, Judas te disaipol tokotasi i te taka sinahuru maa ttakarua disaipol Jesus raa kuttae ake. A ia ni hakasura ake ma naa tama teelaa e heunatia ake naa maatua hakamaatua ma naa tisa naa Loo, aa ma naa tama hakamaatua naa Jew. Naa tama naa e oo ake kattoo ma naa hana laatou. ⁴⁴ Teenaa Judas ku oti te taratara ake hakaoti ki naa tama naa peelaa, “Taku tama e vaisoni raa, teenaa ko ttama kootou e ssee. Tauhia te tama naa aa ku oo ma kootou.”

⁴⁵ Judas ni tae atu no hanotonu ki Jesus no mee ake, “Ttisa!” Araa vaisoni atu iloo ki Jesus. ⁴⁶ Teenaa oo atu iloo naa tama raa no tauhia laatou Jesus. ⁴⁷ Te tama tokotasi i naa tama e ttuu i te kina naa ni ffana tana komu taa tama raa no tuutia a ia te kautarina te poe te Maatua Hakamau raa no motu hakaoti.

⁴⁸ Teenaa ki mee ake Jesus ki naa tama naa, “Ai kootou ku oomai ai ma naa hana kootou naa no tauhia nau, pee ko nau setama kailaarao?”

⁴⁹ Te aso ma te aso, nau ni noho ma kootou ka akonaki te henua iloto te Hare Tapu, tevana iaa nau ni see tauhia kootou. Teenei naa taratara te Laupepa Tapu raa ku ttino maaoni.”☆

☆ 14.49 Lk 19.47; 21.37

⁵⁰ Teenaa ffuro iloo ana disaipol raa ka tiiake Ia.

⁵¹ Te tama taane tokotasi, e tara koi ki te maro tasi, ni taka ma Jesus. Teenaa naa tama raa ni mee ma ki tauhia laatou te tanata naa, ⁵² tevana iaa te tanata naa ni masike koi no tere hua ka hano, teenaa tana maro raa ni mavete ka tiiake.

Jesus e hakatuuria imua te Kansol

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55,63-71; Jn 18.13-14,19-24)

⁵³ Jesus ni toa naa tama naa ki te hare te Maatua Hakamau, te kina naa maatua hakamaatua, naa tama hakamaatua naa Jew, aa ma naa tisa naa Loo raa e kikutu ai. ⁵⁴ Peter iaa ni hanatu vaamuri, tevana iaa a ia ni see hakataupiri atu. Aia ni hano no uru atu kiloto te kina enohonoho ite mataahare te Maatua Hakamau naa, no noho ma naa tama e roorosi te hare naa ka haka mahana tana haitino ite ahi. ⁵⁵ Naa maatua hakamaatua ma naa tama katoa ite Kansol naa ni sessee ni vana e ssara ki hakapperu atu ki Jesus, ki lavaa tetaia laatou Jesus kimate. Tevana iaa laatou ni see haisara ni illoa. ⁵⁶ Etammaki naa tama ni oo ake no mee naa taratara hakallesi laatou maa ni vana hakallika Jesus ni mee, araa nei naa tama naa ni see taratara ki te taratara tokotasi; te tama koi e kee ana taratara.

⁵⁷ Teenaa massike iloo aaraa tama noppesi naa taratara hakallesi laatou peela:

⁵⁸ “Maatou nillono ittama naa e-taratara maa, ‘Nau maki seua a nau te Hare Tapu te nei ni hakatuuria naa tama te maarama nei, aa imuri naa aso etoru, nau maki hakatuu telaa Hare Tapu te laa naa tama te maarama nei

ma ki see kkaapa no penapena.’”[☆] 59 Aa
naa tama naa e taratara iloo peenaa raa,
naa taratara laatou naa see oo hakapaa.

⁶⁰ Araa teenaa, masike iloo te Maatua
Hakamau raa imua naa tama naa hakkaatoa
no vasiri ake ki Jesus, “Koe see hai taratara
i naa taratara naa tama nei e mee i aa koe?”

⁶¹ Jesus ni tuu seemuukoi, see hai taratara
ni hakahe ake. Teenaa ki vasiri ake hoki
te Maatua Hakamau, “E aa? Koe naa
ko te Mesaea, te Tama TeAtua Taukareka?”

⁶² Teenaa ki mee ake Jesus, “Uee, teenei nau.
Kootou hakkaatoa ma kikkite Ttama te Henua
e noho i te vasi hakamaatau TeAtua ka au i aruna
naa aoa raa i te lani!”[☆]

⁶³ Te Maatua Hakamau raa ni huri no ssae lokoi
tana kkaahu ka mee peelaa, “Taatou ku see toomai
hoki ni tama ki kaumai ni taratara maa laatou!
⁶⁴ Kootou ku oti te llono i naa taratara ttama nei
maa ia ko TeAtua. Kootou e mannatu maa
ttama nei ki haia peehea?”[☆]

Teenaa naa tama naa hakkaatoa ni tuku atu
maa Jesus e sara; a ia e tau ki taia ki mate.

⁶⁵ Aaraa tama i laatou ni kaamata te sasaavarea
laatou Jesus ka saisaitia ana karamata
ki te maro raa ka patupatua laatou tana pisouru,
ka mee ake peelaa, “Hakaari mai, ko ai ttama
e patu i aa koe?” Teenaa oo atu iloo naa roorosi
naa tama hakamaatua naa no taakina no sarua
tana haitino.

*Peter e taratara hakaseese maa ia see iloa
i Jesus*

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

[☆] 14.58 Jn 2.19   [☆] 14.62 Dan 7.13   [☆] 14.64 Lev 24.16

66 I te saaita naa raa, Peter e noho i te mataahare i haho, teenaa hanake iloo te ffine tokotasi inaa haahine e heheuna i te Maatua Hakamau raa ⁶⁷ no kite iloo i Peter e hakamahana tana haitino i te vasi te ahi. Teenaa kittoka hakaraaoi te ffine naa ki Peter no mee ake peelaa kiaa ia, “Koe hoki se tama e taka ma Jesus, te tama i Nazareth.”

⁶⁸ Tevana iaa Peter ni huu, ka mee ake peelaa, “Nau see iloa maa koe e taratara i te aa.” Teenaa hano iloo Peter no tuu i te kina te tootoka.

⁶⁹ Te saaita te ffine naa nittoka atu no kite iaa ia e tuu mairaa, a ia ki huri no mee ake ki naa tama e ttuu i te kina, “Tama nei se tama i naa tama naa!” ⁷⁰ Tevana iaa Peter ni huu hoki maa ia see iloa.

See rooroa koi raa, naa tama e ttuu i te kina naa ku ffuri atu kato no mee atu kiaa ia, “Koe see lavaa te huu maa koe see hai i naa tama naa; maatou e illoa maa koe se tama i Galilee.”

⁷¹ Teenaa kimee ake Peter kilaatou, “Nau e taratara atu maaoni iloo! Kimee maa nau see taratara maaoni, TeAtua kipesi mai ana haaeo raa kiaa nau. Nau see iloa i te tama e taratara kootou naa!”

⁷² Saaita naa lokoi raa, te rua naa moa raa ku ttani. Teenaa maanatu ake iloo Peter ki naa taratara Jesus ni mee ake kiaa ia imua: “Saaita te rua naa moa raa seki ttani raa, koe ma ki taratara oosaaita iloo e toru maa koe see iloa i aa nau.”

15

*Jesus ku toa kimua Pilate
(Mt 27.1-2,11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)*

¹ I te tahaata raa, naa maatua hakamaatua raa ni hakavave no hakakutu ake naa tama hakamaatua naa Jew, naatisa naa Loo, aa ma naa tama kato te Kansol raa no taratara inaa vana laatou kimee. Teenaa saitia iloo laatou naa rima Jesus kataakina ki Pilate.

² Teenaa vasiri ake iloo Pilate peenei ki Jesus, “Koe naa ko te tuku naa Jew?”

Jesus ki hakahe ake, “Teenaa koe e mee mai naa.”

³ Naa maatua hakamaatua raa ni hai ake ki Pilate maa Jesus ni mee telopo sara iloo.

⁴ Teenaa ki vasiri ake hoki Pilate peelaa ki Jesus, “Koe elono inaa taratara naa tama naa e mee iaa koe? Eaa? Koe see hai taratara e mee inaa taratara naa tama naa?”

⁵ Jesus ni tuu seemu koi, see hai taratara e hakahe ake, teenaa ki oho ai Pilate.

Jesus ku tukua ki mate

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Jn 18.39—19.16)

⁶ Inaa setau hakkaatoa, i te ssao te Kaikai te Pasova raa, Pilate maraa e ffana se karapusi tokotasi, se tama naa Jew raa e fiffai ma ki hanaa.

⁷ Saaita naa raa teelaa setama, tana inoa ko Barabas, emoe iloto te hare karapusi ma naa tama teelaa ni taa naa tama laatou no mmate ite saaita laatou ni hetaa ma te kaaman Rome i Jerusalem.

⁸ Saaita te kanohenua naa ni kktu ake ki vanaake laatou ki Pilate ki fanaa te karapusi laatou e fiffai raa, ⁹ Pilate ki vasiri ake kilaatou, “Kootou e fiffai ki hanaa nau te tuku naa Jew?” ¹⁰ Pilate ni iloa maa Jesus ni too ake naa maatua hakamaatua raa kiaa ia ilaatou e manava haeo i Jesus.

11 Tevana iaa naa maatua hakamaatua raa ni usuhia laatou naa tama raa ki mee ake ki Pilate ki hanaa Barabas no kauake kilaatou. 12 Teenaa ki vasiri ake hoki Pilate ki naa tama naa, “Kootou e fiffai maa te tama etaapaa kootou ma se tuku naa Jew nei ki haia a nau peehea?”

13 Naa tama naa ki varo atu, “Tuukia ttama naa ki te kros!”

14 Pilate ki vasiri ake hoki, “Aiaa? Teenei se ssara peehea ttama nei ni mee?”

Naa tama naa ki varo ake maaroo iaa, “Tuukia te tama naa ki te kros!”

15 Pilate ni hiihai maa te kanohenua raa ki fiafia, teenaa hanaa iloo ia Barabas no kauatu ki laatou. Ki oti raa vanaake iloo ki ana soldia raa ki sarua Jesus aa ku toa no tuukia ki te kros.

Naa soldia raa e tautausua i Jesus

(Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

16 Naasoldia Pilate raa nitaakina laatou Jesus ki te kina iloto te hare Pilate, ettapa ma ko ‘te Pretorium’, no aru ake aaraa soldia raa hakkaatoa. 17 Teenaa hakao atu iloo te kkaahu e mmea pouri raa ki Jesus, ka pena laatou hau ki te laakau tuitui raa no hakao ki tana pisouru.

18 Teenaa kaamata iloo naa soldia naa te tautausua ina laatou Jesus peela, “Te Tuku naa Jew!” 19 Ki oti raa naa tama naa ku ffuri atu no sarua laatou tana pisouru ki te laakau

ka sasaavare atu kiaa Ia, aa naa tama naa ni ttuu hoki ki naa turi laatou ka hakamaruu atu kiaa Ia.

20 Te saaita naa tama naa ni oti te tautausuarua laatou Jesus raa, uia iloo laatou te kahu e mmea pouri raa no hakao atu hoki ana kkaahu raa kiaa ia. Araa taakina iloo laatou ki toa no tuukia ki te kros.

*Jesus ku tuukia ki te kros
(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)*

21 I te ara raa, naa tama nittiri te tanata haka Sairin, tana inoa ko Simon, e hanake kiloto Jerusalem. Naa soldia raa ni ffuri atu no tauhia laatou te tanata naa no vanaake ki ssau te kros Jesus. Simon naa ko te tamana Alexander ma Rufus.✧ 22 Teenaa toa iloo laatou Jesus ki te kina e taapaa ma ko Golgota, e mee maa, ‘Te Kina te Ivi Pisouru Tama’. 23 I te kina naa raa, naa soldia raa ni mee ma ki kauatu te wain e hakauru ma te marasini e ttapa ma se ‘myrrh’, araa nei Jesus ni see unumia a ia. 24 Araa teenaa, tuukia iloo laatou Jesus ki te kros, ka mee laatou taffao ki naa tamaa hatu raa ki vaaea laatou ana hekau ni hakao.✧ 25 Te mee raa ku tae ki te ssivo ite tapataiaio, saaita Jesus ni tuukia laatou ki te kros. 26 Te mee naa tama naa e ssii ki hakaari te sara Jesus naa e ssii peenei, “Te Tuku naa Jew”. 27 Naa tama naa ni tuukia hoki laatou te takarua hakallika hakapaa ma Jesus; ttama ite vasi hakamaatau aa telaa tama ite vasi hakamaavii. 28 [Teenei kittino te taratara te Laupepa Tapu e mee maa, “A ia ni taia hakapaa ma naa tama e hakallika.”]✧

29 Naa tama e llaka vaararo raa, ni ruuruu naa pisouru laatou ka taratara hakallika peenei ki Jesus: “E aa? Teenei ttama e mee ma ki seua a ia te Hare Tapu raa aa ku hakatuu hoki iloto naa aso e toru?”✧ 30 Sepu mai kilaro i te kros naa soko kkoe no hakasao i aa koe!”

✧ 15.21 Rom 16.13 ✧ 15.24 Ps 22.18 ✧ 15.28 Is 53.12

✧ 15.29 Ps 22.7; 109.25; Mk 14.58; Jn 2.19

31 Naa maatua hakamaatua raa ma naa tisa naa Loo raa hoki nikkata seemuu i Jesus, ka taratara soko laatou peelaa, “A ia ni hakassao aaraa tama, a ia iaa see lavaa te hakasao tana tino soko ia! 32 Tiiake kimmata taatou te Mesaea, te tuku Israel, e sepu mai i te saaita nei i te kros, aa taatou ku illoa maaoni maa ia ko te Mesaea!”

Takarua hoki ni tuukia hakapaa ma Jesus raa ni ffuri atu hoki no taratara hakallika ki Jesus.

Te mate Jesus

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

33 Itelaaraatea*, te henua naa nituu poouri hakkaatoa no tae iloo kite ttoru itelaasuru. 34 Ite ttoru telaasuru naa raa, Jesus ni kappisi ana varo, katani peelaa, “Eloi, Eloi, lema sabaktani?” teenaa ko te taratara naa Jew e mee maa, “Taku Atua, Taku Atua, A nau e tiiake koe raa ko te aa?” ☆

35 E mee aaraa tama i te kina naa nillono iaa Ia ka taratara peelaa, “Hakannoo, Ttama raa e kannaa i Elijah!” 36 Teenaa tere ake iloo te tama tokotasi ilaatou no hakapara te tapaa maro raa kite wain raa ka saisai iloo kite mata telaakau. Teenaa usu atu iloo ki naa maaisu Jesus, ka mee ake peelaa, “Ttari kimmata taatou ma ki mee ma Elijah e au no tukua mai ttama nei kilaro te kros!” ☆

37 Jesus ni kappisi ana varo no mate iloo.

38 Te maro e tautau iloto te Hare Tapu raa ni saaea ilototonu, e kaamata mai iaruna no hakasopo kilaro. ☆ 39 Te hakamau naa soldia

---

* **15.33** telaaraatea: teenaa te saaita te peeloo te kkai ☆ **15.34**
Ps 22.1 ☆ **15.36** Ps 69.21 ☆ **15.38** Ex 26.31-33

ni tuu imua te kros no kite i te mate ana Jesus raa, ni mee tana taratara peelaa, “Tama nei maaoni ko te Tama TeAtua.”

⁴⁰ E mee aaraa haahine i te kina naa ni ttuu ake hakammao kattoka. Effai iloto naa haahine naa raa, teelaa ko Mary Magdalene, Mary te tinna James, te tama taane, laua ma Joseph, aa ko Salome. ⁴¹ Naa haahine nei ni ttaka mai iloo ma Jesus ka tokonaki atu kiaa Ia i tana saaita ni noho i Galilee. Te kina naa e tammaki hoki aaraa haahine ni oomai laatou ma Jesus i Jerusalem.

Jesus ku tanumia

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ I te laasuru raa Joseph, te tama i Arimatia raa, ku tae ake. Joseph se tama hakamaatua iloo iloto te Kansol, aa aia naa enoho peenaa kattari ki tae mai te Nohorana TeAtua. Teenei kote te aso naa Jew maraa e penapena hakaoti naa kaikai te Sabat, ite aa, tessoaa te aso raa teenaa kote Sabat. Teenaa Joseph ni hano see papore no tuu imua Pilate no kainnoo ake kikauake te haitino Jesus. ⁴⁴ Pilate niteki iloo itana saaita nilono maa Jesus ku oti te mate. Teenaa kannaatia ake iloo ia te hakamau naa soldia raa no vasiria ki mee maa Jesus ku oti te mate maaoni. ⁴⁵ Te saaita Pilate ku oti te lono i naa taratara ake te hakamau naa soldia raa, vanaake iloo ki Joseph ki hano no too te haitino Jesus. ⁴⁶ Teenaa hano iloo Joseph no taavi te maro e makkini, araa tukua iho iloo ia te haitino Jesus kilaro no miinia ki te maro naa. Ki oti raa saaua iloo ia no hakamoeria kiloto

✧ **15.40** Lk 8.2-3

te taaruma e hakahotu ite vasi te mouna hatu. Araa hakatipe ake iloo te hui te hatu raa no ppui ite mata te taaruma naa. ⁴⁷ Mary Magdalene laaua ma Mary, te tinna Joseph raa, ni ttuu ka kkite i te kina te haitino Jesus e hakamoeria.

16

Jesus ku hakamasikeria i te mate

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Te saaita te Sabat naa nilaka raa, Mary Magdalene, Mary te tinna James, aa ko Salome ni oo no taavi naa kaakaa mannoni raa ki oo laatou no aamosia te haitino Jesus. ² I te tapataiao poniponi lokoi te Hakamarolloo naa raa, naa haahine naa ni massike ka oo ki te kava. ³⁻⁴ Saaita naa haahine naa ni sassare atu iloto te ara raa, laatou nitaratara ka hakatonutonu peela, “Ko ai te tama maki hakatiperia aia te hatu eppui te mata te taaruma raa hakavasi ki uru atu taatou?” Te hatu eppui ite mata te taaruma naa elasi iloo. Naa haahine naa ni ttoka atu no kkite iloo ite hatu naa ku oti te hakatiperia hakavasi. ⁵ Teenaa uru atu iloo laatou kiloto no kkite inaa noho mai te tama taane ite vasi hakamaatau laatou, e hakao ki te kkahu e makkini. Naa haahine naa ni llee iloo naa mouri laatou.

⁶ Teenaa kimee ake tetanata naa kilaatou, “Kootou seellee naa mouri kootou. Nau e iloa maa kootou essee i Jesus, ttama i Nazareth, tee-laa ni tuukia ki te kros no mate. Ttama naa seai ite kina nei, ttama naa ku oti te hakamasikeria no ora. Ttoka, teenei te kina tana haitino ni hakamoeria naa tama. ⁷ Kootou oo no kauake

te taratara nei ki Peter ma aaraa disaipol Jesus: 'Jesus e hano imua kootou ki Galilee. Kootou ma ki kkite i aa Ia i te kina naa, peelaa koi ma ko Ia ni mee atu ki kootou.' ”✧

⁸ Teenaa uru iloo naa haahine naa ki haho no ffuro hakattaha i te taaruma naa, i laaou ni poreppore i naa mattaku laaou. Naa haahine naa ni seai iloo ki taratara ake ki se tama, i te aa i laaou ni mattaku.

*Jesus ku hakasura ake ki Mary Magdalene
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)*

[⁹ Imuri te masike mai ana Jesus i te mate i te tahaata te Hakamarolloo raa, a Ia ni hakasura imua ki Mary Magdalene, te ffine ni hanaa Ia naa tippua e hitu. ¹⁰ Te ffine naa ni hano no taratara ake iloo ki naa tama ni ttaka ma Jesus, teenaa naa tama naa ni nnoho tanittani ka ppari; ¹¹ aa te saaita naa tama naa ni llono i naa taratara ake Mary maa Jesus e ora, aa maa ia ni kite i aa Ia raa, naa tama naa ni see hii hakannoo atu kiaa ia.

*Jesus e hakasura ake ki te takarua disaipol
(Lk 24.13-35)*

¹² Imuri koi raa Jesus ni hakasura sara hoki ki telaa takarua disaipol, i te saaita te takarua naa ni sassare ka oo ki telaa henua. ¹³ Te takarua naa ni ahe ki Jerusalem no taratara ake iloo ki aaraa tama laaou, tevana iaa naa tama naa ni see hii hakannoo ki laaua hoki.

✧ **16.7** Mt 26.32; Mk 14.28

Jesus e hakasura ake ki te taka sinahuru maa te tama tokotasi i ana disaipol

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Acts 1.6-8)

¹⁴ Kimuri raa Jesus ni hakasura ki tana taka sinahuru maa te tama tokotasi i ana disaipol, i te saaita naa tama naa ennoho ka k kai. A Ia ni huri atu no nutua naa tama naa i laa tou ni see hakataakoto tonu kiaa Ia aa i laa tou ni see hii hakannoo iloo ki naa tama ni k kite maa Ia ku ora. ¹⁵ A Ia ki mee ake ki naa tama naa, “Kootou oo ki naa henua hakkaatoa no haka e a te Lono Taukareka raa ki naa tama hakkaatoa iloto te maarama nei. ✧ ¹⁶ Ttama peehea e hakannoo kiaa nau ka too te hakaukau tapu raa, ttama naa ma ki hakasaoria; aa ttama see hakannoo kiaa nau raa iaa, ttama naa ma ki mate ma ana sara. ¹⁷ Naa tama e lotu maa oni iaa nau raa ma ki kauake naa mahi laa tou kilavaa te hakassura naa mahi Te Atua: naa tama naa ma ki hanaa laa tou naa tippua raa iloto taku inoa; naa tama naa ma ki taratara ki naa taratara ekkee; ¹⁸ aa ki mee maa naa tama naa e taao hi naa kata, aa seai maa e unumia laa tou naa pakava, teenaa see hai vana hakallika ma ki ssura i laa tou. Naa tama naa ma ki hakapiri naa rima laa tou ki aruna naa tama e mmaki, aa naa tama e mmaki naa ma ki malolloo.”

Jesus ku toa ki te lani

(Lk 24.50-53; Acts 1.9-11)

¹⁹ Saaita Te Ariki Jesus ni oti te taratara ma naa tama naa raa, a Ia ni toa ki te Lani no noho

---

✧ **16.15** Acts 1.8

i te vasi hakamaatau TeAtua. ☆ 20 Naa disaipol raa ni oo no hakaea te Lono Taukareka raa i naa kina hakkaatoa, aa TeAriki ni heheuna ma laatou no hakattino tana taratara naa ki naa mahi TeAtua teelaa e hakassuratia naa tama naa.]

**Na Taratara TeAtua i naa taratara Takuu
The New Testament in the Takuu language of North
Solomons Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Takuu long Niugini**

Copyright © 2009 Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Language: Takuu

Translation by: Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Contributor: Isles of the Sea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-04-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 7 Jun 2022

78ef068e-b7cb-5f13-bf46-55a4db12e0f1